Масса а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 20 июнь, 1974 шу. • № 74 (5365). • Мах 2 кеп.

ИйссазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совете 1974 шера 16 июне хиннача

ХОРЖАМИЙ ИТОГЕХ

бола Центральни хоржамий комиссе хоам

1974 шера 18 июне хоржамаш чакхдалара хьакъехьарча итогех лаьца кхьачча даннешка хьажа а хьежа Центральни хоржама комиссе белгаллаьд СССР Лакхехьарча Совете деш хинна хоржамаш ерригача хоржама округашка гIолла СССР Конституцен хоржамех йолча Положенеи дIа мадехха чакхдаьнна хилар.

Мехка пачхахьалкхен лакхехьарча органе хоржамаш дара хетаяь хоржама кампани дерригача советски халкъо политически къахьегамен хьинар айдаьча, Советски Союза Коммунистически парте XXIV-ча исторически съезда решенеш вахаре чакхъяхара къовсам лоаттабеча хьалашка чакхъяьнна хилар.

Хоржамашка кийчо елгеи уж чакхдоахилгеи дукххача къахьегамхоша дакъа лоацаш хиннад. Миллионаш болча советски наха хьинаре къахьийгар хоржамий комиссешка, хоржамий участкашка. СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш делга бокъонца дерригача халкъа гIулакх а хинна дIаэттад.

Союза Советеи Къаман Советеи хоржамаш дара йолча ерригача 1517 окружной хоржамий комиссеша ейтача протоколай ларда тIа берригача мехка гIолла СССР Лакхехьарча Совете хиннача хоржамий тIехьара итогаш белгалъяьй Центральни хоржама комиссе.

Хоржамаш дара йолча харжархой спискаш тIа дIаязваьвар 161.724.222 саг. Хоржамаш деча дакъа лаьцар 161.689.612 харжархочо, вешта 99,98 процент. Союзни республикашка гIолла хоржамашка харжархоша дакъа лацар укх даннеша белгалду:

Союзни республикаш	берригаш харжархой	хоржамашка дакъа лаьцараш	проценташа
РСФСР	89.281.402	89.252.567	99,97
Украински ССР	33.932.630	33.930.511	99,99
Белорусски ССР	6.170.189	6.169.830	99,99
Узбекски ССР	6.167.493	6.167.408	99,99
Казахски ССР	7.725.545	7.725.222	99,39
Грузински ССР	2.947.313	2.947.257	99,99
Азербайджански ССР	2.648.466	2.648.315	99,99
Литовски ССР	2.136.584	2.136.049	99,98
Молдавски ССР	2.353.011	2.351.933	99,95
Латвийски ССР	1.735.842	1.735.602	99,99
Киргизски ССР	1.611.774	1.611.673	99,99
Таджикски ССР	1.506.267	1.506.204	99,99
Армянски ССР	1.387.027	1.386.904	99,99
Туркменски ССР	1.132.924	1.132.810	99,99
Эстонски ССР	987.755	987.327	99,96

СОЮЗА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ИТОГАШ

Союза Совете хоржамаш дара СССР доазон тIа 767 хоржама округ вIашагIъеллаяр. Хоржамаш ерригача хоржама округашка гIолла чакхдаьннад.

Союза Совете депутаталла харжа оттабаьча кандидаташта тIехьа кхадж тоссаш вар 161.355.959 харжархо, из хул 99,79 процент. Кандидаташта дукхьала кхадж тессаб 332.664 харжархочо. СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йолча Положене 88 статьяс маяххара хоржамий 84 бюллетень нийса доацаш лаьрхIад.

Союза Совете хоржамаш деш кхадж тоссилга укх тайпара чакхдаьннад:

Союзни республикаш	депутаталла кандидаташта тIехьа кхадж тессаб: берригаш цифраца лаьрхIача	процентаца	депутаталла кандидаташта дукхьала кхадж тессаб	нийса доцаш лаьрхIа бюллетенеш	херже депутаташ
РСФСР	88.965.136	99,68	286.514	37	423
Украински ССР	33.913.825	99,95	16.686	—	150
Белорусски ССР	6.166.609	99,95	3.215	—	28
Узбекски ССР	6.163.173	99,93	4.229	6	35
Казахски ССР	7.712.219	99,83	13.001	2	39
Грузински ССР	2.946.871	99,99	380	6	15
Азербайджански ССР	2.647.762	99,98	549	4	15
Литовски ССР	2.135.628	99,98	416	5	10
Молдавски ССР	2.350.773	99,95	1.160	—	11
Латвийски ССР	1.734.917	99,96	681	4	7
Киргизски ССР	1.609.576	99,87	2.096	1	9
Таджикски ССР	1.504.984	99,92	1.201	—	8
Армянски ССР	1.386.568	99,98	336	—	7
Туркменски ССР	1.132.007	99,93	803	—	6
Эстонски ССР	985.911	99,86	1.397	19	4

Союза Совете хоржамаш дара йолча ерригача округашка гIолла харжа оттабаь хинна кандидаташ дукхагIчар кхадж а тесса депутаталла хержаб.

Союза Совете веррига а 767 депутат хержав.

КЪАМАН СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ИТОГАШ

Къаман Совете хоржамаш дара ерригача союзнии автономнии республикай, автономнии областийи къаман округийи доазонаш тIа 750 хоржама округ вIашагIъеллаяр, царца цхьана: хIара союзни республике 32 хоржама округ, хIара автономни республике 11 округ, 5 округ хIара автономни областеи цхьаьца хоржама округ хIара къаман округеи.

Къаман Совете хоржамаш деш кхадж тоссилга укх тайпара чакхдаьннад:

СОЮЗНИ РЕСПУБЛИКАШКАРА

Союзни республикаш	депутаталла кандидаташта тIехьа кхадж тессаб: берригаш цифраца лаьрхIача	процентаца	депутаталла кандидаташта дукхьала кхадж тессаб	нийса доцаш лаьрхIа бюллетенеш	херже депутаташ
РСФСР	89.052.893	99,78	199.632	42	32
Украински ССР	33.915.508	99,96	15.003	—	32
Белорусски ССР	6.166.297	99,94	3.532	1	32
Узбекски ССР	6.162.292	99,92	5.113	3	32
Казахски ССР	7.712.629	99,84	12.584	1	32
Грузински ССР	2.946.960	99,99	290	3	32
Азербайджански ССР	2.647.572	99,98	613	4	32
Литовски ССР	2.135.476	99,97	565	5	32
Молдавски ССР	2.350.567	99,94	1.366	—	32
Латвийски ССР	1.734.891	99,96	685	4	32
Киргизски ССР	1.608.884	99,83	2.788	1	32
Таджикски ССР	1.505.271	99,94	933	—	32
Армянски ССР	1.386.536	99,97	368	—	32
Туркменски ССР	1.132.204	99,95	606	—	32
Эстонски ССР	985.625	99,83	1.672	25	32
Ерригача союзни республикашка гIолла	161.443.605	99,85	245.750	89	480

АВТОНОМНИ РЕСПУБЛИКАШКАРА

Автономни республикаш	депутаталла кандидаташта тIехьа кхадж тессаб: берригаш цифраца лаьрхIача	процентаца	депутаталла кандидаташта дукхьала кхадж тессаб	нийса доцаш лаьрхIа бюллетенеш	херже депутаташ
Абхазски АССР	304.609	99,98	76	—	11
Аджарски АССР	190.776	99,97	46	3	11
Башкирски АССР	2.226.400	99,58	9389	—	11
Бурятски АССР	524.343	99.54	2415	—	11
Дагестански АССР	729.697	99,95	376	—	11
Черсий-Балкхарой АССР	368.096	99,78	811	1	11
Калмыцки АССР	161.186	99,49	831	—	11
Каракалпакски АССР	344.175	99,96	145	—	11
Карельски АССР	463.177	99,76	1094	—	11
Коми АССР	570.194	99,75	1456	—	11
Марийски АССР	425.531	99,84	670	—	11
Мордовски АССР	624.854	99,95	337	—	11
Нахичевански АССР	98.352	99,99	5	—	11
Къилбаседа - ХIирий АССР	349.308	99,59	1451	—	11
Татарски АССР	2.050.448	99,46	11122	—	11
Тувински АССР	128.423	99,87	172	—	11
Удмуртски АССР	877.254	99,79	1855	—	11
Нохч - ГIалгIай АССР	562.798	99,78	1265	—	11
Чувашски АССР	733.086	99,49	3733	—	11
Якутски АССР	414.236	99,66	1412	—	11
Ерригача автономни республикашка гIолла	12.146.943	99,68	38661	4	220

АВТОНОМНИ ОБЛАСТАШКАРЕИ КЪАМАН ОКРУГАШКАРЕИ

Къаман Совете депутаталла харжа оттабаьча кандидаташта тIехьа автономни областашка гIолла кхадж тоссаш 1187.822 харжархо хиннав, из хул 99,72 процент. Духьала кхадж тессаб 3293 харжархочо. Нийса доацаш лаьрхIад хоржамий цхьа бюллетень.

Къаман Совете депутаталла харжа оттабаьча кандидаташта тIехьа къаман округашка кхадж тоссаш вар 667.085 харжархо, из хул 99,72 процент. Духьала кхадж тессаб 1892 харжархочо.

Иштта, Къаман Совете хоржамаш дара йолча хоржама округашка гIолла харжа оттабаь кандидаташ дукхагIбараша раьза болаш кхадж тесса депутаталла хержаб. Къаман Совете веррига 750 депутат хержав, царца цхьана: союзни республикашкара 480 депутат, автономни республикашкара 220 депутат, автономни областашкара 40 депутати къаман округашкара 10 депутати.

СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йолча Положене 38 статьяс яххача бесса нийсазлагIа гулъеча СССР Лакхехьарча Совете ерригача 1517 хоржама округашка гIолла хержача депутаташта регистраци яьй Центральни хоржама комиссе, царца цхьана 767 депутат Союза Советеи 750 депутат Къаман Советеи. Депутаташта юкъе 498 болхло, вешта 32,8 процент, 271 колхозхо, вешта 17,9 процент, хIаьта берригa белхлойи колхозхойи цхьана лаьрхIача 769 саг, вешта 50,7 процент.

Депутаташта юкъе 1096 саг, КПСС членаши КПСС членала кандидаташи ба, вешта 72,2 процент, парте боацараш 421, вешта 27,8 процент, кхалнах 475 саг, вешта 31,3 процент. 30 шерага кхаччалца бола депутаташ 279 саг, вешта 18,4 процент, ВЛКСМ членаш 174, вешта 11,5 процент.

СССР Лакхехьарча Совете хиннача хоржамий итогаша къаьгга хьахьокх социалистически демократе маIан, Советаш маярра халкъа хьисап долаш хилар. Пачхахьалкхен Iаьдала лакхехьарча органе коммунистийи парте боацарийи блока кандидаташ цхьа барт а болаш харжаро цIаьхха а хьахьекхар Коммунистически партецеи цун ленински Центральни Комитетацеи советски нах йохаргйоаца цхьоагIо йолаш, цунна гонахьа кхотабенна хилар, коммунизм хьалъяра сийлен планаш кхоачашъяра дIахо а шоаш ца кхобеш хьинаре къовсам лоаттабе кийча хилар.

ИйссазлагIа хержача Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совете херже депутаташ ераш ба:

СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаташ (Нохч-ГIалгIай АССР)

БИСУЛТАНОВ Жамлайла. Аргунски «Пищемаш» завода слесарий-сборщикий бригадир. Гудермесски округ.

БРЕСЛАВСКИЙ Борис Иванович, «Октябрьнефть» яхача мехкдаьтти гази йоаккхача управлене мехкдаьтта доаккха оператор. Грозненски округ.

ДАУРБЕКОВА Зина Тагировна, Назрановски района «Октябра 40 шу» совхоза болхло. Сунженски округ.

СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаташ

РСФСР-гара

ГЕРАСИМОВ Иван Александрович, инарал-полковник. Грозненски округ.

Нохч-ГIалгIай АССР-гара

АЛАКАЕВ Хьамзат, Гудермесски района «Октябра 40 шу» колхоза трактореш-кхаш леладеча бригада бригадир. Гудермесски округ.

АЛТУНИН Александр Терентьевич, инарал-полковник. Грозненски юрта округ.

АПРЯТКИН Семен Семенович, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь. Старопромысловски округ.

АРЖИНТ Клавдия Ивановна, Шелковской района Менжинске цIерагIча колхоза колхозхо, Наурски округ.

Демильханова Мария Зеяудиновна, Шалински района Мескер-Юртовски юкъерча школа директор. Шалински округ.

МИХАЛКОВ Сергей Владимирович, писатель, РСФСР писателий Союза правлене председатель. Ленински округ.

УМХАДЖАЕВА Малика Салаудиновна, Урус-Мартана района «Горец» совхоза болхло. Урус-Мартановски округ.

ФРОЛОВ Василий Семенович, КПСС ЦК отдела заведующи. Октябрьски округ.

ХРАМОВ Петр Викторович, химически реагентий Карабулакски завода воккхагIвола аппаратчик. Сунженски округ.

ЧЕРКУНОВА Лидия Кузьминична, СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината аппаратчица. Заводской округ.

ЭСМУРЗИЕВ Шарпудин Хамидович, «Грознефть» объединене Малгобекски бурувдеттара балхий управлене бурувдеттар. Назрановски округ.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛА ЦЕНТРАЛЬНИ ХОРЖАМА КОМИССИ.

1974 шера 18 июнь.

• • •

СССР Лакхехьарча Совета депутатий ерригa список кепатох «Правда», «Известия» газеташа.

ДОАКЪАР КИЙЧДЕШ ДА

ДIадахача Iай йоккхий халонаш Iайшар Шаьла района «Предгорный» совхоза хьайбаш леладераша. ДукхагIча даькъе кхоачамболлаш доакъар ца хилар бахьан долаш дар из.

Укх шера 280 тонн шура, 50 тонн дулх пачхахьалкхенга дохка дехкар тIайийцад совхоза хьайбаш леладераша. Уж декхараш кхоачашдара доакъара база чIоагIъе еза.

Доакъара лаьрхIа 100 гектар клевер я боахаме. Укх деношка из хьакха йолаьй.

Гаркаев Саламбек керте а волаш лаьрхIа доакъар кийчду бригада вIашагIъеллай боахаме.

КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даь, ча Кхайкарала жоп а луш хьинар айдаь къахьегаш ба совхоза механизатораш. ХIанзле 40 гектар совгIа клевер хьекха касарах Iойиллай цар. Лакха овсарле йолаш къахьег механизатораша Рамазанов Хьасана, Юсупов Вахита, Яшуркаев Сайд-Ахьмада, кхыбараша. Царех хIаране дуккха тIехкхоачашъю деч нормаш.

— Укх шера 310 тонн йол Iалашъе езаш да тхо, — йоах совхоза директора Мулигов Чатус. Диза долаш хьайбашка дика Iадакхийта дерригa низаш тIадохийтаргда оаха.

Дика эттача хана хIара сахьатах пайда а эцаш шерра социалистически ях1 йоаржаяь къахьегаш ба доакъар кийчдераш.

А. БАРЗАНУКАЕВ.

Ха дIайода, цхьабакъда...

НАЗРАНОВСКИ РАЙОНА «ЛЕНИНА НИКЪ» ГАЗЕТАЦА ЦХЬАНА ЯЬ РЕЙД

«Соалоз аьхки кийчъе», оалаш да халкъа кица. Из хьакийчъе хIама дац тхога,— шоашта хетачох хоадамболлаш аьлар тхога экажевски новкъосташа. — Цул совгIа е хаоттам а тха аьттув болаш бац».

Бакъда укх шера йоачаш йоаца денош дукха хиннадац. ХIаьта а нийса хургдацар дерригa а йоачашта дIатIадиллача. Йоачан хиннача хана техникана ремонт е йиш еций? Я.

Духхьал планагIа йол 2015 тонн, сенаж 2560 тонн, силос 7100 тонн Iалашъе езаш я «Экажевский» совхоз. ХIаьта эша доакъар-м кхы а дукхагIа да.

Из доакъар Iалашдара ерригa кийчо яьйий-те укхаза? Яьяц, аьнна лоацца жоп дала мегаргдар.

Совхоза ерригача кхаь отделенера техника меттахь ца йоаккхаш латт. Косогонаш, урсаш, стогометий шатунаш яц. Маца хургья ховш а дац. Тракторашта тIехьаюзза тележкаш тоаяьяц.

Лоацца аьлча, совхозера хьал оарц даккха дезаш да.

—Из-м дика кхетадора оаха, — аьлар СурхотIарча отделене управляюще Аушев Умат-Гире. — Тхоай низ кхоачар-м ду оаха.

Бакъдар ала деза: йол хьокха техника дукхагIа яр тоаяь латт, болх ца беш яр уж урсаши косогонаши йоацаш латт. Совхозе хIанз а 10 гектар люцерна мара хьекхаяц. ХIаьта рожь хьакха хIанз мара доладьдац. Сенаж чуйолла еза кIоагаш хоттен хийи дIа ца доаккхаш бIеха латт. Керда кIоаг баккха хIанз мара болабеннабац.

Укх шера 220 гектар люцерна, 137 гектар силоса лаьрхIа хьажкIаш, 200 гектар эрий тIаяьнна баьцаш хьакха езаш я доакъар кийчду бригада.

Хьагучох совхозе хIанзчул тIехьагIа бе безаш дукха болх ба. Бульдозер ца хиларах цIен ца деш латт Iаьлий-Юртарча отделенера кIоагаш.

Из дерригa гIулакх иштта доллаше а чIоагIа тамашийна хIама да цхьаккха хIаман бала боацаш, из иштта хила дезаш санна уж багIар.

— Кхы а ха я тхона-м, — аьлар тхога. — Буц дегIайоагIаш я.

Цхьабакъда дукххача шерашка тIаювла баьцаш хьакха еза ха тулаш латт, люцерна зиза тохаш, лордилгаш йокъалуш латт, вешта аьлча хIара ди тIехьагIа цун дикал эшалу. Кхы а ха я из хьакха, яхачох теша а мегаргвар, нагахьа санна из хьакха йолаяра мел эшар вIаштIехьдаьккха, йоагIаш йола кийчо яь яларе.

Цу даькъе даь даьннар геттара кIезига да. Балха планаш, графикаш оттаяьяц, моральнии материальнии безам совбаккхара хоадамболлаш мероприятеш белгалъяьяц.

Оаха из совхоза парткома секретарага нов. Ясиновскегеи рабочкома председателага нов. Итазовгеи хьаттача, тхога хьахьекхар совхозе ях1 йоаржаяра юкъара положени.

Цудухьа гамаш а яц, де дезар фуд, малагIча керттерча гIулакха низ тIаберзабе беза отделенешка ца ховш хилар. Тхо цига хиннача деношка доакъар Iалашде цхьаккха бригада вIашагIъеллаяцар совхозе.

Районерча ерригача совхозашка сенаж кийчъе болабеннаб, Ховш да из доакъар агротехнически бокъонех доагIIача тайпара кийчде дезилга. Соахка совхозе ца оаташ из чуйоллар бахьан долаш, Iай из кIоагачара хьалйоаккхача хана теда а а тедаш хьаяккха езаш хилар. Из диццалийта дагIац укх шера совхоза доакъар Iалашдераша, хIаьта цу даькъе опыт эца мегаргья цар шоай лоалахошкара — совхоз-техникума доакъар Iалашдерашкара.

Цхьаькха а да экажевцашта хьалхадаккха тха безам болаш. Кхоачамхилал доакъар ца Iалашдар бахьан долаш соахка «40 лет Октября» яхача совхозера доакъар а кхухьаш хьайбаш Iангара даьха ха дагайоагIаш хила беза уж.

Цхьабакъда тхона цига бIаргадайначох хеталац соахкарча хьала тIа укх шера а уж кхоачарг мичаб аьнна.

Рейдови бригада: Б. БЕКБОТОВ — Назрановски райисполкома юрта боахама управлене керттера агроном; М. АЛБОГАЧИЕВ — «Ленина никъ» яхача районни газета отдела заведующи; А САГОВ — «Сердало» газета собкор.

ВIАШИ ЭКОНОМИЧЕСКИ НОВКЪОСТАЛ ДЕЧА СОВЕТА XXVIII ЮБИЛЕЙНИ СЕССЕ ДАКЪА ЛОАЦАРАШКА

Деза новкъостий!

Езача юбилейша — ВIаши Экономически новкъостал деча Совето болх бу 25 шу дизарца дувзаденна Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета цIерагIа дегтIара моаршал дайт аз XXVIII сессе дакъа лоацарашка.

ДIадахача укх ткъаь пхиъ шера шоай экономически потенциал дукхаза а алсамъяьккхай, индустриально дегIаяьхкача пачхахьалкхений мугIара юкъера белггалара моттиг хьалаьцай ВIаши Экономически новкъостал деча Совета юкъедоагIача мехкаша. ДегIаахара тешшаме лакха темпаш, сиха хулаш йола Iилма-технически прогресс, халкъа хьал-торои культуреи хадданза лакхъяр, экономически дегIаахара боарамаш тIа-тIа дукхагIа вIаши нийсдар — вай мехкаша хьабена исторически никъ хьахьокхаш йола уж ерригa белггалара оагIош айхха ювзаенна я социалистически пачхахьалкхенашта юкъе леладу массе оагIорахьара гIулакхаш кIоаргдара коммунистически болхлойи партеша беча боккхача балхаца.

Бокъонца политически доархIам болаш да, шоайла айхха цхьана леладеча гIулакхех ког гIортолга а еш, къахьегам дунен халкъашта юкъе социалистически бекъарах йоахкача торонех тIа-тIа биззагIа пайда а эцаш, социалистически мехкий экономика дегIаяра темпашка диллача шоай массазара наькъахой кризисни хьалаш, инфляци, хьабе болх ца хилар а болаш йолча капиталистически пачхахьалкхенел дикка хьалхадаьнна хилар.

ВIаши Экономически новкъостал деча Совето болх беш даьккха 25 шу — из я мехкий йоккхача группо шоайла цхьатаррарча бокъонегIа гIулакхаш леладара, цар къамийи интернациональнии хьашташ массе оагIорахьара нийса цхьана тардара, социалистически интернационализма принципаш практике чакхъяхара шийна тайпара опыт. Шеко хила езац, дунен халкъашта юкъерча социалистически боахама бувзамаша дунен экономически отношенешта тIа-тIа кIоаргагIа воздействи ергхиларах, империалистически неоколониалистски политико хьахулийта дискриминаци, нийсхо ца хилар, эквивалентни йоаца обменаш елга дIадаккхара новкъостал дергхиларах.

ВIаши Экономически новкъостал деча Совете дакъа лоацача пачхахьалкхенаша хьинаре къовсам лоаттабу тайп-тайпарча социальни системаех долча мехкаша цхьатаррарча бокъонегIа вIаши гIойле йолча тайпара цхьана экономически гIулакхаш леладар дуьхьа. Из къоастамболлаш бола чIоагIа никъ машар хьашт долаш уж хиларгара хьабоагIаш ба, вежарашха долча социалистически мехкаша дукххача халкъий вахара хьашташкеи дагалаттарашкеи хьежжа ларрагIа хадданза а чакхйоахача, кхоккам кIаьдбара тIаерзаяьча политиках дIахада йиш йоаца дакъа да.

ВIаши Экономически новкъостал деча Совето чакхдаьха гIулакхаш, цун балха ларде яда принципаш бакъъеш тIаэц дегIадоагIача мехкашка. Къаман ресурсашта доал дара йола шоай законии бокъонаш хьал а лоаттаеш, империалистически монополей доал тIера дIадаккха а экономически кхычарех тийша хIама доацаш шоаш хулга вIаштIехьдаккха а гIерташ, цу мехкий тIа-тIа дукхагIа хьашт хул ВIаши Экономически новкъостал дара Советаца, шоашта дика йовзаши шоаш боккха мах беши йола интернационалистски политика лелаеча цун доакъашхоша корта а болаш цхьана гIулакхаш леладе.

Шийна ткъаь пхиъ шу дизара социалистически экономически интеграце Коммунистически программа кхоачашъяра шешерра болх дIаболабаьча хана накъайода ВIаши Экономически новкъостал ду Совет. Из кхоачашъярах хургда къахьегам дунен халкъашта юкъе социалистически хьисапе бекъилга эргадаьккха тоадара шерра никъ баккхар, СЭВ-а юкъе дакъа лоацача хIара мехка обществении производствана интенсификаци яра, Iилма-технически революцена карагIдаьнараш сихагIа карадерзадара низ бола средство. Социалистически интеграце Iалаьмате доккхача даькъе новкъостал дергда халкъий хьал-тороеи культуреи дIахо лакхъяра оттаяь вежарашха йолча ерригача партей планаш кхоачашъяра.

Кхы тIа а чIоагIлуш латт социалистически пачхахьалкхенаш вIаши гаргаяхара, уж кхоталара процесс. Цунна ларде дада вежарашха йолча партеша кхоачашдеш дола цхьатарра декхараш, социалистически дегIаахара цхьатарра закономерносташ, къаьст-къаьста хьайийцача хIара мохки бIарчча хьанийцача ерригa социалистически содружествои тоалларца цхьатарра хьацIт долаш вай хилар хьахьокхаш йола коммунистий сакхетаме интернационалистски политика. Социалистически пачхахьалкхенаша цхьана леладу гIулакхаш дIахо дегIакхувлара бокккача лоархIаме хила езаш я ВIаши Экономически новкъостал ду Совет. Цун гIулакхаша, шеко йоацаш, новкъостал дергда дунен социализма позицеш чIоагIъяра, низ бола гIо а хинна дIаоттаргда уж коммунистически болхлойи партеша лерхIаш дола программни хIамаш кхоачашдеча, цар кердача низаца хьаелларгья социализман цхьатаррарча бокъонегIа вежарашха цхьана леладеча гIулакхийи совленаш.

Советски Союза Коммунистически партеи Советски пачхахьалкхенои шоай оагIонгахьара, КПСС XXIV съезда решенеша хьалхле а лелаеш, дIахо а эггара хьадхарча аргIанна уйла тIаухийтаргья СЭВ-а членаш долча мехкашцара тха экономически бувзамаш шердара, данза дарг мел доацар дергда социалистически экономически интеграце Комплексни программа толаме кхоачашъяра.

Шоай балха тIа шун бизза аьттув балар лов сона, деза новкъостий!

Л. БРЕЖНЕВ,
Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретарь.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТАГАРА, СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМАГАРА, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТАГАРА

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето чIоагIа хала а хеташ хоам бу 1974 шера 18 июне хала лазар долаш дукха ха яьккхачул тIехьагIа, 78 шерагI веннача хана белгалваьна советски полководец, СССР Герзашца кийчдаь низаш хьадаьрех цаI, Сийлахь-боккхача Даьхен тIема цIа хеза вола турпал, 1919 шера денз КПСС член, Советски Союза диазза Турпал, Советски Союза Маршал Георгий Константинович Жуков кхалхарах.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ.
СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ.
СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ.

КЪАМАНЧОАИ ИНТЕРНАЦИОНАЛЬНИЧОАИ ЮКЪЕРА ЦХЬОАГIЮ

Советски Социалистически Республикай Союза шовзткъе итт шу дизара хьакъехьа Л. И. Брежнева яьча доклада тIа белгалдоаккх. — «Вай мехка наьха керда исторически общность — советски халкъ — хьахилар — из вайна карагIдаьнна сийлахь-доккха хIама хилар. Советски халкъ — наьха социально-экономически, политически, территориальни, духовни, культурни общность, дукхача къамий цаI йола социалистически общность. Советски Iаьдал латтача шерашка вай мехка хиначa экономически социально-политически хувцамий итог».

Советски халкъо шийна чулаьцад СССР дерригача къамаштеи народносташтеи юкъа мел дола хIама, хIаьта цу гIулакхо бIарчча цхьа халкъ а дий вIашагIтох уж: цхьа Даьхе а, социалистически общность а, юкъара экономика а, цхьа социально-классови структура а, юкъара территори а, юкъара идеологи а, интернациональни чулоацам болаш йола культура а йолаш, лорхIар — коммунизм хьалъелга — цаI а долаш, кулгалдеш цхьа парти — КПСС а йолаш. Цхьатарра советски патриотизмаи социалистически интернационализмаи дог-уйла долаш да дерригa советски халкъ.

СССР хIара къами народности лархIа а доагIаш лоархI сийлахь-доккхача советски халкъа цхьа дакъа, моллагIча къаман е народноста викало шийх эггара хьалха советски саг лоархI. Наьха интернациональни общность ше хиларах тарра къамий юкъара а йолаш керда традицеш я советски халкъа. Ерригача советски республикашка традици а хинна дIаэттад БIаьстен цIейш, хьувкъама Ди, Iа накъадоаккхилга, дворецашка, залашка саг яр-яхар белгалдоахилга, керда даьча бера хьамара, духхьашха паспорт хьаэцаш, Советски Эскаре болха кагийнах накъабоахаш той дар, и. кх. дI. Шоай обрядноста белгалонашкен наькъашкен диллача, уж цIейш къаман а доацаш, интернациональни, къамий юкъара маIан долаш да. Советски къамийн народностийн юкъара традицеш духъювла хьаст — Советски патриотизм, халкъий доттагIали вIаши деш дола новкъостали, коммунизм бахьан долаш цар цхьана лоаттабу къовсам.

Еррига вай республикаш дукха къамаш дахаш, дукха нах цхьанахьара шоллагIчахьа баха ухаш, къахьега коллективаш дуккхача къамех латташ. Коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсаме дерригача советски халкъо лерхIар цаI хиларо — кхы тIа а сихъю социалистически къамаши народносташи вIаши гаргаахара процесс. Вай мехка дIайолаеннай халкъаш гаргадигара, цар вошалеи доттагIалеи, цхьоагIои а кхотадалара а процесс.

Къамаши народносташи дIахо гаргадолх цар экономикеи культуреи массе оагIорахьара дегIаахара, хIара социалистически къаман хьашташ дерригача советски халкъа хьашташца нийса цхьана тардара ларда тIа.

Цу процессе лоархIамегIа йола фактор я КПСС-о нийса лелаю къамий политика. Парте политикана юкъе кхетамца цхьана тарду къаман дараш интернациональни дараши.

Политически даькъе КПСС-о къовсам лоаттабу къамий республикай пачхахьалкхел эргадолахаш, тоадари бокъонаш шерьяри духьа, цу цхьан ханна къоастаду социалистически демократи дегIайоалаяреи дуккхача къамех латта социалистически пачхахьалкхе хиларах тарра ерригa Советски Союз чIоагIъяреи дош.

Экономически даькъе, цхьан оагIорахьара къамий республикай экономика дIахо дегIаккхувла гIерт КПСС царна специализаци е, Iалама рузкъех мамогга дукхагIа пайда эца гIерт КПСС; вокх оагIорахьара, чIоагIду республикашта юкъера боахама бувзамаш, коммунизма материально-технически база хьаеча СССР халкъаша массе оагIорахьара цхьана леладу гIулакхаш.

КПСС-о йоакхо ю СССР халкъий къаман культураш дIахо дегIаккхувлара, цу цхьан ханна коммунизме бIарчча цаI хургйола советски культура хьае дагахь тоабу цун интернациональни чулоацам, советски къамийи народностийи культураштa юкъера гIулакхаш дегIаккхувл.

Идеологически даькъе КПСС-о советски наьха доггуйлан дикагIдола гIулакх хиларах тарра дегIаккхувл социалистически интернационализм. Парте деррагIа къовсам лоаттабу национализмахи шовинизмахи юхадиса хIамаш дIадахара духьала, СССР халкъий доттагIал мамогга чIоагIдар духьа.

Вай халкъий доттагIалах доала доккха беркат гуш да советски экономика дегIаахарах. Республикаш меттел вай мехкара районаш, городаш, предприятеш, гIишлош, колхозаш а совхозаш а я дуккхача къамех латташ. МоллагIча къаман экономически бувзамашка я къамани интернациональнии оагIош. Масала, Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьттахи цун продуктехи чIоагга пайда эц Украино, Белоруссе, Армене, Грузе, Латве, Московски, Воронежски, Ростовски, Свердловски областаша, Краснодарски Ставропольскии краяша, вай мехка кхыча областаша а краяша а.

Назрановски «Электроинструмент» завода продукцех шерра пайда эц Москван, Ленинграда, Харькова, Киева, Ростова, Ташкента, Перма, Уфай, Казана, Новосибирска, Томска, Владивостока, Сахалина промышленни предприятешка. Иззаморг ала мегаргдолаш да «Красный молот», «Трансмаш», «Пищемаш», «Автоспецоборудование», «Мединструмент», «Электроприбор» яхача заводий промышленни продукцех а.

Шоай аргIанна СССР вежарашха долча дерригача халкъаша доккха дакъа лоац Нохч-ГIалгIайче техническии энергеци кийчъеча. Москве, Горьке, Минске, Саранске, Фрунзе, Ереване хьаяь автомобилаш я республика дерригача боахамашка болх беш.

Азербайджана республикана кхухьийт подъемно-транспортни оборудовани, химически продукци, шинаш. Армене электродвигателаш, токарни станокаш, автотракторни шинаш, минеральни удобренеш кхухьийт. Республика хьайбаш леладеча фермашта доахан детта установкаш, агрегаташ, баьца хьоар доаккха гранулятораш тел Литвас.

Дагестанера дIа-юха лела автомастерскеш кхухь Нохч-ГIалгIайчено, Мордовера — самосвалаш, Къоаршой-Черкесера — ремонтно-технически хIамаш, и. кх. дI.

Цу тайпара, промышленность, юрта боахам дегIаккхувлача Нохч-ГIалгIайчена а иштта Союзерна вокх республикашта а карагIдуvлараш — СССР-ерча дуккхача халкъаша цхьана хьийгача къинх хьахур. Къахьегам социалистически хьисапе бекъаро, специализаци кооперировани яро чIоагIду цхьан къаман чухьара меттел дуккхача къамашта юкъера а экономически бувзамаш.

Укх тIеххьарча шерашка советски республикай экономически дегIаахара боарамаш цхьатара хургдолаш мамогга нийсдеш латт. Иштта уж нийсделга вIаштIехьдоал къамий республикай халкъа боахам сихача темпашца, ерригача союзерча хьоккхамел тIех йолча темпашца дегIаккхувлаш хилча.

ХIара къаман республика экономически чIоагIагIа дегIаухе къаьгагIа гуш хул дерригача вахара интернационализаци яра процесс.

Цу тайпара процессаш хул СССР халкъий культуреи искусствои дегIайоагIача а. Массе тайпарча къаман формаш йолаш я советски культура, укх тайпара компоненташ а йолаш: мотт, къаман куц, къаман вахара башхало, исторически, этнографически, Iалама башхало, ший традицеш а обычеш а тIехьа къаман оамал.

СССР дерригача халкъий культурай интернациональни ларда — цхьа социалистически чулоацам болаш уж хилар. Цо хьахулийт къамий культурех цхьа советски культура.

Къаман культурацa интернациональни чулоацам хинна ца Iеш, социалистически къамий культураштa юкъе къаман яр интернациональниох дола органически дакъа санца я. Къаманчуна шийтайпара эволюци хул цуна юкъе интернациональни яр чIоагIъялара ларда тIа. Из процесс ту советски халкъий литература, искусства дерригача доакъошка.

Социалистически культураштa юкъе къаман яр хилар — из цхьан халкъа культура вокх халкъа культурацара белгалйоаккхаш дар хинна ца Iеш, уж цхьатара хулийташ дар а да. Национальни яр къаьстта ше цхьаь яц, цудухьа харцахьа да къаман яри интернациональни яри бе-бе лархIар. Къаманчоа юкъейода интернациональни яр халкъашеи цар культурашеи шоайла влияни еш хилар бахьан долаш. МоллагIа къаман культура, кхыча культурана дIа-юха гIулакхаш леладеш хиларах, цафна карагIдийнна дикагIдараш чулацарца йIаьхий хул, хIаьта из бахьан долаш, дегIа а ух, чIоагI а ду къамий культурай юкъара, интернациональни оагIош, хIаьта уж интернациональни оагIош тIа-тIа дукхагIа а хул.

Къаман культура дегIаяра аьттув болашагIа йола форма — мотт ба. Вай мехка хIара гражданина бокъо я шоай берашка моллагIча къаман мотт лебейта, цу меттаца хьалкхеде а дешийта а. МоллагIча къаман мотт ца лебайташ а е низагIа лебайташ а бац.

Кердеи геттара лоархIамеи процесс я хIаране шийн лоIамагIа ши мотт лебар. Советски халкъаша, шоай къаман меттал совгIа, пайда эц эрсий меттах, берригача советски наьха юкъара, къамашта юкъе бувзам лоаттабара мотт из хиларах тарра. Цу гIулакхха аьттув баьккхаб укх фактораша:

эрсий СССР-е дахача кхыча къамел дукхагIа хилар;

эрсий мотт вай мехкарча доккхагIчарех долча украински белорусски халкъий метташта тара хилар. Мехка бахача наьха диъ даькъах кхо дакъа совгIа ба эрсий, украинцаш, белорусаш;

эрсий халкъах бола нах, исторически иштта нийсдаларах, массе метте баха хайша хилар. Цхьаь цаI къаман республика яц бахача наха юкъе эрсий боацаш. Масала, Нохч-ГIалгIайчене бахача нахах 34,5 процент эрсий ба;

СССР халкъий кхелашкара эрсий халкъа исторически лоархIам. Эрсий халкъо хоадамболлаш дола дакъа лаьцад революционни болам дегIабоалабеча. Эрсий революционни болама чухьа хьахиннай большевистски — коммунистически парти. Эрсий мотт — Ленина мотт, Октябрьски революце мотт, халкъий доттагIала мотт;

эрсий меттаца хьакхеллад цIаккха а эшалургдоаца беркат. Дуккхача къамий советски культура дегIайоалаеча эггара доккхагIа дакъа лаьцад эрсий литературай искусствай деятелаша;

эрсий метто чIоагIагIа влияни ю СССР халкъий метташ дIаьхий дара. ДукхагIдолча советски халкъийи народностийи метташта юкъе я эрсий меттацара а цунга гIолла кхыча меттащцара а хьаийца 70—80 процент терминаш.

Ший къаман меттаца цхьана эрсий мотт Iомабар доккха дика гIулакх да, хIана аьлча цо новкъостал ду балха опыт вIаши дIа-юха ийяра а хIара къаман народности СССР дерригача вокх халкъашта карагIдаьннача культурни хIамаштеи дунен культуранеи тIадерзадара а. Цхьабакъда из долла хIама иштта дале а, эрсий мотт пачхьалкхен мотт бац, из хIаране ший лоIамагIа дIабоаржабеши Iомабеши ба.

Цу тайпара, коммунизм хьалъеча юкъагIа, социалистически къамаши народносташи дегIаахареи гаргаахареи процесс сихъеннача хана, къаман дараши интернациональни дараши вIашагIъувш а царна юкъера соотношени интернациональни дараш тIа-тIа дукхагIа юкъехкхахьареи чIоагIдареи оагIорахьа хувцалуш а моттиг нийслу.

Социалистически идеологи къамий-экономически отношенешта меттел, общества сакхетама формашта меттел, къамий-бытовой сфере а юкъеяр, национализмахи шовинизмахи юхедисарашца сакхетамеи хьалхашка латта декхар кхоачашдара тIаберзабаьи къовсам лоаттабар, прогрессивни общественни традицеш чIоагIъяр — цхьана хьаийнача цу дерригача хIамаша алхха къаман факторий гIулакхаш мел а ду, коммунизм хьалъяра сийлахь-доккхача гIулакха тешшаме аьттув а боаккх.

Л. АЛЛАХВЕРДЯН,
исторически Iилмай кандидат.

Иваново. «Главэнерго строймеханизация» яхача механически заводо дуккха арахеца йолаяьй высоковольтни электропередачай линешта бIоагIий дIадогIа кIоагаш даха лаьрхIа «МРК-76Т» яха машинаш. 3,5 метр кIоаргеи 750 миллиметр шереи кIоаг бозкхаш хилча 3 минотагара 5 минотага кхаччалца ха эш цун (з. Хьалха хиннача ТТ-4 яхача трактора тIа оттаяьй агрегат, цудухьа цо йиш хулийт геттара чIоагIа тIоадал йолча моттигашка болх бе.

СУРТА ТIА: заводе тахка яьннача машинага хьожаш ва машина кертера конструктор Ю. М. Носови (аьрдехьа) кердача бурон авторех цаI инженер-конструктор Г. Г. Горохови.

И. Дынина сурт.
ТАСС фотохроника.

ДИКАГIА ЙОЛА ОПЫТ — МАССАНЕНА

Укх деношка «Красный молот» завода культура ЦIагIа, г. Грозне предприятейи организацейи, сварочни производствайи болхлошта лаьрхIа «ХIанзарча хано дIаеха сваркай методаш» — яхача темагIа семинар хилар.

Семинар хьайийллар «Красный молот» завода мехкдаьттааппаратурана волча керттерча инженера заместитела И. М. Бакаленкос.

«ХIанзарча методах сварка яреи «Красный молот» завода балха юкъе цунах эца пайдеи» яха доклад йир завода керттерча сварщика В. И. Ештокина. Электрошлакови сварка, аргоно-дуговой сварка, кхыча тайпара сваркаш завода балха юкъе шерра лелаярах лаьца дийцар цо.

Болатеи алюминиеви сплавашта аргочно-дуговой сварка ярах лаьца дийцар «Красный молот» завода сварка лабораторе начальника Г. И. Екотова.

Теркам тIабахийта ладийгIар гулбеннараша Миллионщикова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта института вокхагIча хьехархочо Ю. Д. Щупака геттара чIоагIача болата сварка ярах лаьца долча кхыча къамаьлашка.

Сварка дикагIйола методаш шерагIа лелаяраи сварочни производства дикагIйола опыт Нохч-ГIалгIай АССР предприятешка шерагIа юкъейоалаярай семинаре дакъа лоацачар рекомендацеш тIаийцар.

«Красный молот» завода цехашка болхлой моттигашкарча сварка кердача методашка хьажарца чакхъяьлар семинар.

В. ЛОБАНОВ.

ЮРТАРЧА БОАХАМАШТА — ДУКХАГIА ЭЛЕКТРОЭНЕРГИ

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома XIV областной партийни конференце белгалдаьккхар юртбоахама производства эффективность лакхъяра дIахо а специализаци концентраци е езаш хилар. Дулха, шурий, фуий производство совъяккхара йоккхий юртбоахама комплексаш хьалъеш я хIанз вай республике.

ЙислагIча пятилетка кхаь шера производствана юкъейоалаяьй хьайбаш леладара йола 7 комплекс. ХIаьта 1974—75 шерашка производствана юкъейоалае лерхIаш я кхы а 11 комплекс. Из декхар толамца кхоачашдара боккха лоархIам болаш гIулакх да юртбоахама производствана электрификаци елга.

ТIеххьарча итт шера юртбоахама лаьрхIа йола 0,4—10 киловатт йола электропередача фецара линеш кхозза йIаьхагIа хиннай республике.

ХIара шера дукха балхаш ду электрически сетий технически хьалаш дикагIа хилийтара. Иштта, дIададахача 1973 шера юртарча электростанцешта ремонт яра 718 эзар сом ахча дIадахийтар.

Районни энергетически управленеи электросетеви предприятейи кулгалхой теркам чIоагIа тIаозаш гIулакх да эксплуатационни персонала квалификаци лакхъяри керда кадраш кийчъяри. ХIара шера юртарча распределительни сетий электромонтераш кийчбара йола курсаш вIашагIйохк, начальникашта, бокхагIболча мастерашта семинарски занятеш ю. Боккха лоархIам болаш да шерра йоаржаяь социалистически яхь лелаяр. «Грозэнерго» предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье котало яьккхай Малхбоалехьарча электрически сетей предприяте. Республикански Сийлен доска тIа дIаязъяь я цу предприяте коллектив. 1973 шера «Грозэнерго» районни энергетически управлене «Электрически сетей дикагIйола район», «Электросетеви предприяте дикагIйола служба» яха смотраш-конкурсаш чакхъяьхай. Итогаш яьчул гIехьагIа хьалхара моттиг хьожайир Малхбузехьарча электрически сетей района. Цу предприяте коллективана Сийлен грамотеи ахчан премии елар. Службашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар Малхбоалехьарча электрически сетей подстанце служба. Цу коллективана а иштта Сийлен грамотеи ахчан премии елар.

Электрически сетей предприятешка хIара шера яхь ярж юртарча распределительни сетей электромонтерий дикагIйола бригада яха цIи яккхара. Цу яхье баларах дикка шоай балха говзал лакхъю ремонтникаша а эксплуатационникаша а.

Укх шера социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Малхбузехьарча сеташка Грозненски РЭС электромонтерий бригадо (РЭС-а начальник И. В. Хайкин), Малхбоалехьарча сеташка Наурски РЭС электромонтерий бригадо (РЭС-а начальник В. А. Стрюков), электросетеви предприятешка производствана хьалха латташ хьабоагIа электромонтер Е. Горячев, мастер А. Усачев, электромонтер Р. Султанов, иштта кхыбараш а.

«Грозэнерго» районни энергетически управлене чIоагIа новкъостал ду республика колхозаштеи совхозаштеи. 1973 шера 74 эзар сома маьха технически новкъостал даьд, 20 электромонтер кийчваьв колхозаштеи совхозаштеи.

Керда йоккха хьайбаш леладара йола комплексаш хьалъяр керда электролинеш яхкарца дувзаденна да. Иштта, 1973 шера Грозненски энергосистемас хьал а яь эксплуатаце дIачуеннай 682 километр тайп-тайпара напряжени йола электропередача линии.

Иштта толамаш даьха дале а, таханарча дийнахьа юртарча электрически сетей технически хьалаш дика дац. Керттерча даькъе из дувзаденна да аьшка-бетонни кожоргаши, энергохьуи ремонтни балхашта ца тоъарца. Иштта кхоачам болаш яц юртбоахама эшаш йола подстанцеш а. Подстанцешка трансформаторни мощность ца тоъар бахьан долаш кердача юртбоахама объекташта электроэнерги дIахеца вIаштIехьдалац энергоуправлене.

Юртарча моттигашка распределительни сетей болх дикагIа вIаштIехьбаккхара грозненски энергосистеме электрически сетей 4 керда район вIашагIъеллай.

ХIанз Нохч-ГIалгIайчен 14 административни района гIулакх деш 10 районни электрически сетей служба я. Иштта дукха служба хиларо сетей хьалаш тоадайт, потребителашта электроснабжени еча авари хилча из сиха дIайоаккхийт. Цхьабакъда, керда РЭС-аш хьалъяро дIадех керда ремонтни базаш хьалъяр, механизмашца, автотранспортаца уж Iалашъяр. Из гIулакх дIахо а тоаде деза да.

Р. АЛИЕВ.
«Грозэнерго» электрически сетей служба начальник.

АМУРСКИ ОБЛАСТЬ. Ерригсоюзни комсомольски гIишло а хинна дIаэтта Байкал-Амурски магистраль Iалальмате боккха лоархIам болаш я мехка халкъа боахама. 3200 километр бIаьхача наькъо йиш хулийтаргья Iалама йIаьхийча Iинзашта тIаьхача, йоккха промышленни район хьае, керда городаши поселкаши хьалъе.

Ши шу хьалхагIа шозлагIа дIаболабаьб из гIирс, хIаьта 1972 шера 14 сентябре «Бамстройпуть» яхача управлене головной тоабеш-юхаметтаоттабеш йолча 28-ча поезда болхлоша Iойиллар эггара хьалхара дото бесса звено. Никъ булларий тайге гIолла, чхарий гувнех, ушалех чакх а бувлаш дIахо яхьа езараш наькъа хала километраш я. Цу лостамгахьа ханна долча новкъостала хьалбе беза 180 гIирс. Бам яхача станцегара дIа 66 километр кхаьчаб буллаш латта машинникъ. 68 тIий тиллид, гIишлонхошта чуIе эзараш квадратни метраш моттиг, столовеш, тикаш, детсадаш, школаш хьалъяьй.

Укх шера бамовцаша дош деннад 132-ча километрга кхаччалца никъ билла а хIаьта хьатIадоагIача шера Бам-Тындинске ерригача участке поездаш лела йолаялийта а.

СУРТА ТIА: Бам-Тындински участкерча балхашта кулгалдеш ва «Бамстройпуть» яхача управлене керттера инженер В. С. Белопол.

Г. КАЛАЧЬЯНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬИНАРЕ БОЛХЛО, ТЕШАМЕ НОВКЪОСТ

Назрановски автотранспортни предприяте шофер Могушков Султана Башир массаза санна са хилале гIетта рейсе аравала кийчлуш ва. Дуккха нах чуховшаш йола автобус йига еза цун Назрань-Малгобек яхача маршрутагIа. Машина ко бе доллалехьа масса йолча оатхалага, тормозашка, хьеже, двигатела балхага ладийгIе чакхвоал из. Дерригa вIаштIехьхилча рейс маьрша хургхиларах дог тийша, сатийса хул.

Вурийтта шу да Башира водителалла болх бу. 1958 шера шоферий курсаш а яьха водительски бокъонаш хьанийцар цо. Эггара хьалха машина тIа болх бе волавелар Советски Эскаре волча хана. Кхаь шера часте командир дIа-хьа кхувлаш хилар из. Буси дийнахьи моллагIча хана наькъа яха кийча хулар Башира машина. ТIехдика гIулакх дарах командованес дуккхаза баркал аьлар, кхозза аргIагIа йоацаш отпуск еиа цIавена хилар.

Назрановски автотранспортни предприяте балха вера. ХIанз ер шийттлагIа шу да укх цхьан организаце цо болх бу.

— Башир дика болхло хинна ца Iеш, тешаме новкъост ва. Ховш да, эIамигача берaца йолча кхалсага цо массаза машина соцаеш хилар, иштта тIехьваргвац из еха латтача машина а. Ший долаш дола новкъостал дергда водитела, — яхаш дувц АТП начальника М. Зурабова, — кхыча шофераша чIоагIа сийдеш а лоархIаш а ва Могушков. Водителий автобусни бригада кулгалдеш ва Башир. Цо кулгалдеш йолча бригадо социалистически яхье дуккхаза а хьалхара моттигаш яьхай. ХIанз Могушков Башир халкъа тIахьожама комитета группа председатель, КПСС райкома член ва.

Дика производственни толамаш дахарах цIаккха авари яь ца хиларах, доагор кходарах дуккхаза а собранешка баркалаш яьхад цунна.

Укххаза, массехк шера ше болх баьча, масса волча сага ше вовзача предприяте 1967 шера дIаийцар из КПСС членалла. Коммунист хиларах тарра шийгара масал новкъосташта гойташ керда къахьегама толамаш доахаш хьавоагIа Башир.

Дика къахьегама толамаш дахарах, тIаийца социалистически декхараш кхоачаш а деш 1971—1972 шера планал совгIа 1500 сом пайда барагIа «Знак Почета» яха орден елар Б. Могушкова. Цул совгIа Ленински юбилейни медаль, «1973 шера социалистически яхье котваьннар» яха Значок елар.

Иштта дика толамаш доахаш хьавоагIа из укх шера а. Дукха ха йоацаш цIаькха а «За трудовое отличие» яхача медалаца белгалбаьккхар цун хьинарера къахьегам.

А. САГОВ.

КЪОНАЧА КОЛЛЕКТИВАГА НИЗБЕННАБ

Вай республикерча промышленни предприятешта юкъе къонагIчарех цаI я «Нефтегазпромавтоматика» лаьрххIа йолча проектно-конструкторски бюро (СПКБ) Грозненски опытни завод. Цхьабакъда ше болх беш йола дукха ха еце а завода коллективо хIачалехьа вай мехкарча дуккхача мехкдаьттахимически мехкдаьтта доахачен районашта дIайовзийтай цига арахеца продукци. Халкъа боахаме Iалальмате боккхача лоархIаме я заводе арахеца буру тохача, мехкдаьтта доахачен из чакхдоахачен балхашта автоматизацеи механизацеи яра йола автоматикаи телемеханикаи аппаратураш. Уж чIоагIа хоатташи дика дIаэцаши я доазол арахьарча дуккхача мехкдаьттахоша, бурувдеттараша.

— Грозненски опытни заводе арахийцача автоматикаи телемеханикаи аппаратурашца механизаци яьй Нижнекамский Нефтехимкомбинатерча, Ангарски Нефтехимкомбинатерча, Казахстанерча, Татарерча, Башкирерча, Тюменерча, мехкдаьтта доаккхача кхыча дуккхача районашкарча производственни процессашта, — йоах опытни завода партийни организаце секретара Склокин Юрий Борисовича. — ХIанзарча хано дIа мадеххара арахеца продукци дукхагIа, дикагIа, дIадодар кIезигагIа хилийтара, къахьегама овсарле лакхъяра мехкдаьттахой предприятешта денгара денга дукхагIа эшаш хул тха продукци. Цар хьашташ дизза кхоачашдара тIагIертта къовсам лоаттабеча завода болхлоша йислагIча пятилетка шерашка цхьанна шу дIадаьккхина пачхьалкхен плани тIаийца социалистически декхараш тIеххкхоачаш ца деш. Нефтепроводашка гIолла «Iаьржа дошув» дIаахийтара йола цига арахеца продукци а дика дIаэцаш чIоагIа хоатташи я. Лоацца аьлча мехкдаьтта доахача, мехкдаьтта чакхдоахача, химически предприятештеи бурув деттачеи эшаш йола автоматикаи телемеханикаи аппаратураш арахецара йолча вай мехкарча предприятешта юкъе лоархIамегIарчарех цаI а хинна дIаэттай опытни завод.

Къаьстта дика къахьег завода болхлоша йислагIча пятилетка дуълагIча, къоастамбеча шера. СССР Лакхехьарча Совета хоржамаш хулача ден сийна тIаийцача социалистически декхарех ах шера план хаьал ах бутт хьалха кхоачашъе лаьрхIадар цар. Шоай торонех бизза пайда а эцаш хьинар айденна къахьийгача цар тIаийца социалистически декхараш лийрхIачул дуккха хьалха кхоачашдир. Продукци маьхала яккхара хьалхарча илх бетта план 11-ча июне кхоачашъяьй завода коллективо. Ер бутт бовлехьа шоллагIча ах шера календарагIа маьхала йоаккхаргья 55 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци. Товарни продукци арахецара ах шера плани встречни плани 12-ча июне кхоачашъяьй цо. Укх юхейисача хана ах шера планагIа лаьрхIачул совгIа завода болхлоша арахецаргья итташ эзараш сомий маьха товарни продукци.

Укх шера къаьстта тоаденнад завода коллектива технико-экономически хьокхамаш а. ПланагIа лаьрхIачул совгIа продукцена реализаци ярах, кердадараш производствана юкъехкхахьарах, бедал, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах укх шера цо пачхьалкхенна баь пайда 187 эзар сом да, из хул планагIа лаьрхIачул 6 эзар сом дукхагIа. Арахецача продукцега дIабодамах лохбарах кходаьд 4 эзар сом. Къахьегама овсарле лакхъяра пачхьалкхен план 103,3 процент кхоачашъяьй завода болхлоша. Соахка укх хена хинначул 34 процент лакхъеннай из.

Завода участкашта юкъе яьржача социалистически яхье укх тIеххьарча массехк шера цахаддаш хьалха латташ я опытни специалист, коммунист Коновалов Михаил Александрович керте латтача электронно-монтажни участка коллектив. ХIанзалехьа кхаь шерей бархI беттеи план кхоачаш а яь сентябрь бетта чотах продукци арахецаш я из. Пятилетка хьалхарча кхаь шерей ах шерей 12-ъза социалистически яхье хьалхара моттиг а йоаккхаш завода карара кара тела Ше байракх яьккхай цо. ХIанз а цунга да из деза совгIат. Яхье хьалхара моттиг массаза хьожаеча хана цунна шишша бIаь сом премии тийннай.

Ши-шегIа хьахиннадац уж къахьегама толамаш. Цун керттердар да къахьегам кхетамца вIаштIехьбаккхар. Шерра социалистически яхь йоаржаяьй участка сменаша, бригадаша, къаьст-къаьстача болхлоша. ХIара бетта итогаш ю яхье баьйначар даьхача толамий цу гIулакхха лаьрххIа вIашагIъеллача цехкома председатель керте латтача комиссе. Даьха толамаш, хьалха латтача смена, бригада, болхлой дикагIйола опыт шерра дIайовзийт. Яхьа керда формаш юкъехкхувл. «ПрофессегIа дикагIвар», «брак йоацаш продукци арахецар» яха цIераш яхара тIехьа чIоагIа къовсам лоаттабу болхлоша. Балха дикагIа йола методаш юкъехкхухь. Селханчул тахан дукхагIа, таханчул кхоана дукхагIа яхача девизах къахьегаш ба участка беррига болхлой. Иштта къахьегача участка болхлоех 36 сага еннай «1973 шера социалистически яхье котваьннар» яха сийлен значок, пхе болхлочо кхоачашъяьй пхе шера задани, 20 болхло ва пятилетка тIеххьарча шера шоллагIча ах шера чотах къахьегаш. Царех ба монтажникаш Ткаченко Раиса Герасимовна, Бресславская Галина Сергеевна, Семенова Ольга Михайловна, Герасимова Люда, наладчикаш, коммунистически къахьегама ударникаш Батков Евгений Иванович, Прокопов Георгий Алексеевич, Никитин Валентин Иванович, Пырко Александр Иванович, кхыбараш. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 140—150 процент кхоачашъю цар.

Овсаре къахьегарал совгIа арахеца продукци дикеи тIехдикеи мара хилийтац участка болхлоша. Цудухьа цига арахецача ерригача продукцех 90 процент ОТК болхлой тIахьожам боацаш дIаэц. Каст-каста продукце дикала деношка белгалъяьха мероприятеш чакхъяхарах, арахеца продукци дикагIа хилийтар а шийна тIалатта бехктокхам хIара болхлочо кхетабарах баьккха толам ба из.

Керда продукци арахеца йолаяра а чIоагIа йоакхо ю цига болхлоша, специалисташа. Дукха ха йоацаш кара а ерзаь арахеца йолаяьй цига ТСКУ-3М яха координированни управлени яра йола телемеханически система. ХIанзалехьа вай мехкарча 25 йоккхача городашкарча предприятешка балха юкъехьош я из керда телемеханически система. ХIанз цига арахеца кийчъеш я 10 тайпара йола механика аппаратураш. Кастта уж а потребителашка дIаахийта йолалургья.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТIА: наладочни балхаш деш ба наладчикаш Г. Прокопов, Н. Никитин, А. Пырко.

И. Плиева сурт.

ВЕТЕРИНАРНИ ГIУЛАКХ — ДЕКХАРАША ДIА МАДЕХХАРА

Ийслагiча пятилетка планагiа вай республика юрта боахама хьалхашка доккхий декхараш латт. ДIахо йодача хапа млат, юрта боахама технически кхьйолеи культураш дуккагiа а йоахаш Нохч-ГIалгIайчен колхозашн совхозашн декхарийла я 1975 шу хьатIакхоачаш хIака долчул дуккха дуккагiа доахан, жа, хьакхарч, кoa тIара оалхазараш хилийта. Ийслагiа пятилетка чакхйоалаш 38,4 эзар тони дуккагiа дакхаа дерхI дулх, из да 1970 шера хиначул 30 процент дуккагiа. 1974 шу чакхдоалаш республика колхозашеи совхозашеи пачхьалкхенга дiадала деза дулх 35 эзар тони, шура 82 эзар тони, 71 миллион фуъ, тха 4150 тони.

Уж доккхий декхараш кхоачашдара тiаберзабаь хила беза республика ветеринарни сетен Iилма - тохкама ветеринарни учреждененй берригa болх. Ветеринарни болхлой керттера декхар да юкъара хьайбаш ледадаран цар продуктивность лакхъярай тIехьа хадданза къовсам лоаттабе. Цудухьа боккха теркам тIабахийта беза хьайбашта лазар ца хилийтара, хьайбаш леладеча фермашка даим ветеринарно-санитарни дика хьалаш хилийтара.

Къаьстта къовсам лоаттабе беза хьайбай продуктивность лохъю, уж дов лазараш хургдоацаш.

Цудухьа ветеринарни болхлоша боахама юкъеккхувла еза ветеринарни профилактика, зоогигиени санитарни хьалха латта методаш.

ХIара ветеринарни лора, фельдшера дагалоаттале деза лазараш кIезигдаро, хьайбаш кIезигагIа довро пятилетки плая кхоачашъе торо хулийтаргйилар.

КПСС XXIV съездо хьайбаш леладерашта хьалха оттадаь декхараш толамца кхоачашде мел эшаш дар долаш да Нохч-ГIалгIайчен ветеринарни служба. Республике я 166 ветеринарни учреждени, цу даькъе хьайбашта хулача лазарашта духьала къовсам лоаттабу районни городской 15 ветеринарни станци, бархI участкови лечебница, дулха-шурен кхачани 21 контрольни станци, районий юкъара ветеринарни лабораторешн 107 ветеринарни участкаши.

Вай республике район, боахам бац цу учреждених цаI йоацаш.

Йоккха аппарат я Нохч-ГIалгIайчен Iилма - тохкама ветеринарни станце пхе отделе, «Зоовтснаб» республикански объединене я. Назрановски совхоз-техникумо ветеринарни специалисташ кийчбу.

ХIана вай республика колхозашкеи совхозашкеи 180 ветеринарни лор, 450 совгIа фельдшер ва. ХIара района 12—13 ветеринарни лори юкъера специальни образовани йола 32 специалисти кхоач. Из боккха низ ба.

Цар декхар да республике цамогаш дола доахан леладу фермаш лазарах IоцIенъе.

Хьайбашта хулаш дола цIаьхьа доала лазараш сенах хул хов ветеринарни - болхлошта меттел хьайбаш леладерашта а. Цхьабакъда, уж лазараш ца хилийтара де дезача гIулакхашта ледарло ю цхьадолча боахамашка.

Яьча анализо хьахьокх хулаш дола лазараши довча доахахи 60—70 процент во кхабарах, уж леладара хьалаш лерттIа ца хиларах хулга, къаьстта Iайн бIаьстии. Иштта, масала, Веденски, Шалински районий дуккхача колхозийи совхозийи кулгалхоша уж фактораш теркал яцар. Iан Iалашдаь кхоачамхилал доакъар хилац, лерттIа ремонт яа помещенешта. Из деррига Iаткъ хьайбай боахам дегIабоалабара, боахама экономика лакхъяра.

Кхыча тайпара гIулакх да Iайжа кхоабача кошарашка, жа Iушта чуIе цIеноw даьча, кхоачамболлаш гIожеи мошеи доакъар Iалашдаьча участкашка. Цу боахамашка лазараш дола хьайбаш а кIезигагIа хул, къона хьайба онда, низ болаш хьахул. Дуккхача жа Iуша хIара жийна тIехьа хIанз 110 — 115 Iаьхар кхебу, устагIанна тIера 3,5 — 4 килограмм тха доакх.

Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхозе тешшаме доакъара база хьа а яь, хьайбаш кхабараи леладаран дика хьалаш хьахилийтача керттерча ветеринарни лора А. Б. Магомадова дика гIулакх карагIдувл хьайбай продуктивность лакхъяра. Пятилетка чакхйоалаш лазараш дола хьайбаш совхозе ца хилийта лаьрхIад специалисташа. Духхьал 1973 шера юкъера лаьрхIача хIара кхоабача IаттагIара 575 килограмм дуккагIа хилар, хIаьта ерригa совхозе йоаккхар — 36 процент.

Веденски района Орджоникидзе цIерагIча колхозе вокхагIа вола ветеринарни лор велаш болх беш ва нов. Магомадов, МТФ заведующи Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни зоотехник, нов. Агомерзоев, ветеринарни участка заведующи нов. Джунаидов. ХIара шера боккха теркам тIабохийт цар хьайбашта тайп-тайпара доакъар шортта Iалашдара, уж латта моттиг унахцIена йолаш хилийтара. Цу дерригане торо хилийтай лазараш лаьгIдара, хIаьта хьайбаш кIезигагIа а дов. Дуккхача шерашка хьийгача къих бежкат даьлар колхоза специалисташа 1973 шера — хIара 100 Iатта тIехьара 101 Iаса кхедир. 1972 шерица цийсдича цу шера кхозза дуккагIа бежана дулх пачхьалкхенга дIаделар колхозо.

Опыто хьахьокх, ветеринарни специалисташа хьайбаш тайп-тайпарча доакъарца Iалашдеча, уж даьгIенашка доажадеча хьинаре дакъа а доацаш, фермашка ветеринарни бокъонаш йизза кхоачашъяра тIахьожам лоаттабеча хьайбаш кIезигагIа цамоглаш хулилга, кIезигагIа довлга, цар продуктивность лакхлулга.

Хьайбай боахаме чIоагIа лоархIаме да къона хьайбаш цамогаш хургдоаца гIулакхаш хьалххе кхоачашдар. Деттача доахана Iулаш кердадахара лард я къона хьайбаш Iаьсий кхедеш теркал де дезаш дуккха гIулакхаш да: Iаьсий цкъа яIомадар, тIаккха уж шурийга, гIожеи мошеи доакъар даадахар. Хьалха латтача доярка доагIача тайпара кхоачашду уж декхараш. Iурийнеи сайрийнеи помещени цIенйийя декъа кIалхьарцар дулл. Клеткашта кIира тох, кIира цкъа дезинфекци ю. Iаьсий дика дегIадоагIаргдолаш хан-ханнахьа фега арадоах.

Иштта хьалкхедаьча Iаьсах лакха продуктивность йолаш дика бетта етт хул. Иштта кхеде деза Iоахарий а хьакхий хурскаш а.

Къонача хьайбашта лазараш ца хилийта боккха пайда боал биогенни стимуляторех, ацидофильни бульонни культурех, искусственни желудочни сокех.

Хала хете а, вай республика боахамашка царех пайда эца йиш яц. Йолаш йолча 7—8 ветлабораторе уж маьхера биостимуляторaш кийчъяц.

Цамогаш дола доахан хьа а къоастадийя къаьстта кхоаб, де деза дарба ду. Из гIулакх дика леладу Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза керттерча ветеринарни лора нов. Ахмедова. Иштта дика гIулакхаш карагIдувл Сунженски района Шеча Эскара цIерагIча, Шалински района Ленина цIерагIча колхозашкарча а кхыча боахамашкарча а ветеринарни специалисташта.

ХIара шера республика колхозашкеи совхозашкеи дукха Iаьсий хьахилац доахан Iахар дисарах. Украина ветеринарни учреждений опытах пайда а эцаш вай мехка дуккхача моттигашка районни ветеринарни станцешка искусственни осеменене пункташ яхкай.

ТIеххьарча шерашка партийни, советски организацеша невкъостал - а деш хьайбаш леладеращца цхьана ветеринарни специалисташа дикка лаьгIдаьд вай республике хьайбашта хула лазараш.

Б. ДИКАЕВ,
ветеринарни Iилмай кандидат.

НАЬНАГАРА ХЬОКХАМ ЭЦ

Дика йовз Ачхой-Мартановски района хьайбаш леладерашта «Самашкинский» совхоза доярка Газиева Банату. Кхойтта шу совгIа ха я из цу совхозе болх беш йола, хIаьта масса хана хьалха латташ хьа а йоагIа. Коллективе сий ду цун, доккхал ду из шоаца болх беш хиларах, хIана аьлча Банату массаза кийча хул новкъосташта гIо де, ший опыт царна дIаяла.

Яхь лелаелга — из вIаши гадоахилга, вIаши новкъостал делга лоархI цо. Цунца цхьана болх беча доярка Хаджиева Хазие хьокхамаш дика хилара новкъостал даьр а Банату яр. Иштта гIо ду цо кхыча доярашта, къаьстта тIехьабусарашта. Газиевай къахьегама толамий боагIаш бола мах баьденна да цун цакха сийрдабоаккхаш дола совгIаташ: Къахьегама ЦIеча Байракха орден, Ленински юбилейни медаль, ВДНХ медалаш. Хьайбай продукташ дуккагIа яха аьнна йоаржаьча яхье соахка хьалхара моттиг яккхарах Октябрьски революце орден а еннай, хIаьта «Районе дикагIйола доярка» яха сийлен цIи а лелаю цо.

ХIанз парте Центральни Комитето СССР берригача хьаржархошка, гражданашка даьча Кхайкаралo хьинар айдаь къахьегаш я Банату а цун доттагIий а. Укх шера хьалхарча квартале планагIа хIара IаттагIара 250 килограмм шура яккха езаш хиннача 420 килограмм яьккхар Газиевас, хIаьта май беттара цун хьокхамаш кхы а лакхагIа да. Шура яккхара хьалхарча ах шера план Лакхехьарча Совете хоржамаш хулача денга кхоачашйир цо. Иштта да хьалха латтача доярка, къахьегамхой депутатий районни Совета депутата Газиева Банату гIулакхаш.

Укхаза хьоахае еза цхьаькха доярка — Банату йоI Алпату. Диъ шу хьалха из ферме йоагIача хана нана шек ювлаш яр халонех бIу а къожабаь, дIагIоргйий-хьогI из, яхаш. Бакъда хьайбашца болх бара тIера йола Алпату наьнагара хьокхам а эцаш болх бе йолаелар, хIаьта ка йоалаш из болх беш хьа а йоагIа. Укх шера Алпатус леладу 24 Iасеи духхьашха дахка 18 шинари. Цун а я шура яккхара ший планаш а тIаийца декхараш а, хIаьта толамца кхоачашдаьд цо ший дош — ханал хьалха кхоачашъяьй пхе бетта план, гарга я ах шера план кхоачашъяра а. Из да къоначa харжархочо Даьхенна кийчду совгIат. Из я Алпату нанна йола гIозале.

Хьайбашца беча балхацара безам совбаьннача Алпатус лерхI заочно деша а хайна техникуме зоотехника гоззал Iомае.

В. МАТИЕВ.

КЕРДАЧА ХЬИСАПЕ КЪАХЬЕГАШ

Вай городе бахача наха яйза, Iац Первомайски улицагIара № 1 йола барзкъаш тега ателье. Республика тайп-тайпарча районашкара, Махачкалера, Орджоникидзера, Кизлярера, Горагорскера заказчикаш хул укхаза. Ший дикача балхаца шерра цIи хеза я из ателье.

Диъ-пхи шу хьалха хьайийллай ателье. Укхазара коллектив наха тоам хургболча тайпара ший болх вIаштIехьбаккха гIерташ йолга ховргда дIачувоаллаше а. Зала чу латташ зизаш, дукха креслаш да. гIулакх дарга хьежаш йоккха ха дукха еце а столикаш тIа дадаш тайп-тайпара журналаш да. Хьахаржа мара ца дезаш дезза тайпара кIадаш да хьалдадаш. Цхьабакъда укх ателье наьха безам тIаозар, дукхача наха укхаза барзкъаш массаза да теташ хилара-м керттерча даькъе коллективо беш бола болх дика хилар да.

Йоккха, тайп - тайпарча къамех болча нахах латта коллектив я укхазара яр. БархI бригадана учувоагIа 100 саг. Царех 68 саго коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаю. Коммунистически къахьегама бригада яха сийлен цIи лелаю бригадас. Царех я массаза шоай производственни декхараш 115 — 120 процент кхоачашдеш йола Горбова Антонина Васильевнас, Хаджимуратова Роза Ахмадовнас кулгалдеш йола бригадаш.

Коллективо доахача толамашта тешалдеш я ийслагIча пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера хьалхарча квартале социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах енна «Индпошив» фабрика карара кара тела Цие байракх.

Барзкъаш дика дарал совгIа, моллагIча фасонах, тайп-тайпара барзкъаш ду укхаза. Уж да: маIача наьха костюмаш, кхалнаьха кочамаш, тIехьнахьа дувхаду барзкъаш, берий барзкъаш. Цул совгIа, дукха ха йоацаш коллективо карадерзадаьд керда гIулакх: къаман костюмаш елга. ХIанзлехьа укхаза яьй дукха эрсий, эрмалой, аджарски, казачий костюмаш, ателье кийчду зизаш, художественни догамаш а ду.

— Масса сага гIулакх ду оаш дийнахьа — хетт аз ателье заведующега Дашукаев Хьусена Мусайга.

— ХIара дийнахьа кIезигагIа дича 150 сага гIулакх ду тха ателье. коллективо, —яхаш дувц М. Х. Дашукаева, — вешта аьлча 800 сома маьха гIулакх ду бахача наха.

— Мишта вIаштIехьдоал шун иштта дукха гIулакх де.

— Оаха овлангара хийцаб тхоай болх. Цхьа шу совгIа ха я «Ритм» яхача московски швейникий методагIа тха коллективо заказчикашта гIулакх ду. Цу методагIа боккха пайда баьинаб ателье болхлошта а оаха гIулакх деча заказчикашта а. ХIанз заказчикашка барзкъа кийча хургдола ди дIахайта ца Iеш, малагIча хана — Iуйрийна е делкъел тIехьагIа кийча хургда заказ дIахойт. Геттара лоацъяьй заказаш кхоачашдара йола ха. МаIача наьха хачий шин дийнахьа яь йоакх. Хьалха из заказ кхоачашдара 5—10 ди эшар. Хьалха бIарчча бетта еш хинна маIача наьха костюм хIанз итт дийнахьа яь йоакх. «Ритм» яха система балха юкъейоалайнча гIоне хьалха 1 — 1,5 бетта еш хинна кхалнаьха кочамаш хIанз 10—12 дийнахьа яь йоах. Иштта болх беш республике кхы цхьаккха ателье яц. Цхьабакъда, из метод шоай балха юкъейоалае лерхIаш дуккха а коллективаш я. ТIеххьарча хана къаьстта лакхъеннай заказчикашта тIулакх дара культура. Из керда система балха юкъейоалаеш къаьстта белгалбаьинаб барзкъаш доахараш Лупева Нина Георгиевнаи, Цурова Диба Умаровнаи.

Лакхе мел дийцачунна тешал деш да «Жалобайи предложенеи книжка» тIара йоазош. Жалоба-м цу тIа вIалла я а яц, дукхьал баркалаш, ловцаш мара. Иштта, костюм дика ярах, чехка яь яккхарах Цурова Диба Умаровнайна дег тIара баркал оал заказчико Марченко Александра. Шоай хьашташ дика кхоачашдарах, шоашца Iимерза а безаме а хиларах ателье болхлошта баркал оалаш йоазош даьд заказчикаша Т. Мазаевас, Л. Хатуевас, В. Ольховскаяс, кхы дуккхачар а.

Ателье коллективо иштта дика толамаш дахара цхьаькха бахьан а да. Укхаза шерра йоаржаяь лелаю социалистически яхь. Бригадаш шоайла социалистически яхье яьнна къахьегаш хиларал совгIа, ателье ерригa коллектив мода Цlен коллективаца яхье яьнна я.

Вай городерча швейникашта юкъе хьалхле лелаеш хьайоагIа № 1 йолча ателье коллектив. Укх шера пхе бетта план ханал хьалха, 18 мае, кхоачашъяьй коллективо. Планал совгIа дукха пайда баьб пачхьалкхенна.

Л. АУШЕВА.

МОСКВА. «Главмосавтотрансерча» городашта юкъе предприятешкара мухьаш централизованно хьаувзача служба водителаш наькъашка гIолла делара кхерамзлени план ханал хьалха кхоачашъяри духьа кхайкаяьча конкурса юкъебахаб. Балха тIа дика толамаш доах дуккхача шофераша. АЗЛК-ера торговии транспортнии базашка «Москвич» яха автомобилаш дIаккхухьаш волча водителa Михаил Иванович Трушкина даим йиъ рейс ю.

СУРТА ТIА: М. И. Трушкина кулгалдеш йола «Москвич» яха автомобилаш нийца йода автоэшелон.

В. ХУХЛАЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДИКАГIА ВОЛА МАШИННАЬКЪА МАСТЕР

Беслановски машиннаькъа участке Плиево яха зIамига машиннаькъа станци я. Укхаза къахьегаш я наькъа мастера Албогачиев Iийсай Заяудина кулгалдеш йола Грозненски околотка машиннаькъахой коллектива.

Коллектив дика къахьегама толамаш доахаш хьайоагIа. Укх шера социалистически яхье массехказа хьалхара моттиг яьккхай машиннаькъахоша. Из бахьан долаш карара кара тела Цие байракхи ахчан премии еннай цунна.

Укх деношка тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачашдар бахьан долаш «Къилбаседа - Кавказски магистрала дикагIвола наькъа мастер» яха сийлен цIи а енна «Къахьегама сийлен книжка» тIа дIаязваьв Албогачиев Iийсай Заяудин.

Боахам боккха а хала а ба плиевски машиннаькъахой. Укхазара машинникъ дукха голаш етташ бода, никъ лакхе урагIа, мухале Iочубодаш дукха моттигаш я. Цудухьа хала да укхаза никъ дикача хьалашка лоаттабе. Цхьабакъда шоай декхарех дика лоархIабеш никъ массаза а дикача хьале хулийташ хьабоагIа машиннаькъахой.

Къаьстта дикача гIулакхашца белгалъювлаш я Хамхоев Мусас кулгалдеш йола бригада. Укх бригаде берригa болхлой коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаеш ба. Шоай смении декхараш массаза тIеххоачашду монтераша Мальцев Вениамина, Торшхоев Исраила, Гиреев Султана, иштта кхы дуккхачар а.

Дика болх вIаштIехьбаккхара укхаза каст-каста технически занятеш хул, къахьегама овсарле лакхъяра тIаберзабаь ба культурно кхетама болх.

Г. АНОХОВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ БОЛГАРЕРА ХОАМАШ

АЛСАМЪЮВЛ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИ МОЩНОСТАШ

БIарччача 1939 шера яьккхар миссел электроэнерги йоакх хIанз Болгаре 4 —5 дийнахьа. Йоаккхаш йола электроэнерги 30—32 миллиард киловатт-сахьатага дIакхоачаргья 1975 шера. Электростанцеш керда яраш хьалъеши болх беш ярашта модернизаци еши я. Дунай тIа Румынеца цхьана хьаергья шера 5 миллиард киловатт - сахьат электроэнерги тергйола йоккха гидроэнергетически комплекс. Советски Союзо новкъостал а деш сихача темпашца хьалъеш латт эггара хьалхара атомни электростанци, хьалъе йолаяьй шоллагIъяр. 2000-ча шерага кхачале Болгарена эшача электроэнергех 60—65 процента атомни электростанцешка кхоачам байта лерхI.

(София - пресс — АПН).

«ФРАКЕ» ЛАЬТТАШ ТIА

Кхо шу хьалхагIа Пловдива юххе 58 эзар гектара тIа хьаьнй «Фракия» яха йоккха аграрно - промышленни комплекс. Производство вIашагIъеллай моттигера лаьттан -климатически хьалаш теркалдеш а Iилмана карагIдаьнарех шерра пайда эцара ларда тIа а. Къаьст-къаьста специализаци яь да боахама доакъош, хьаьнй хIанзарчар тайпара йола агрохимически центр. Из бахьан долаш ялатий юкъера хьувкъам кхоалагIа дакъа хIана бешабац аьнна лакхбеннаб, хIаьта сома, технически доакъареи культурай хьувкъамцкъан ахаззеи. Валови продукци яккхара пхе шера план кхоачашйир соахка комплекса коллективо. Укх шера кхы а 42—45 процент дуккагIа яккха лаьрхIад из.

(София - пресс — АПН).

КИНЕМАТОГРАФИЧЕСКИ ПРЕМЬЕРАШ

«Дублер» яха бе-бе бесаш дола широкоэкранни фильм доаккхаш латт София гонахьенашка. Фильма корта — таханара ди, социалистически Болгаре нах, вахаречa моттигах, общественна хьалхашкарча декхарах йола цар уйлаш. ХIанзарча болгарски юртах лаьца дувц «Велосипеда тIа вагIа ахархо» яхача фильмо. Кастта экранаш тIа арадоал кагирхошта хетадаь лента. «Крепоста хьхо» я цун цIи, кхувш боагIарий нравственни идеалаш тIехдика вIаштIехьъяларах дувц цо.

(София - пресс — АПН).

1.450.000 ЭКЗЕМПЛЯР

Иштал я Болгаре цкъара арахецача советски газетийи журналийи тираж. Уж, мадарра аьлча, хIара цIагIа деш. Денна арадувлача советски кепайоазонах 92 процент подпискагIа доаржадеш да. Эггара дикагIа дIадода «Правда». Дуккхачар деш «Коммунист», «Работница», «Крестьянка», «Советский Союз», «Огонек», «Советская женщина» яха журналаш.

(София - пресс — АПН).

КАМБОДЖА. Пномпена районе моастагIа готваь тIом беш да Къаман кортамукъален низаш. Патриоташа лоаттабу къовсам хьаллоац бахача дуккхача наха. БIухой керд-керда отрядаш хьаетталу халкъа кортамукъален низех.

СУРТА ТIА: патриотически низий подразделени.

ВИА — ТАСС сурт.

IАЬРЖА КОНТИНЕНТИ БАРТ ЭГIАБУ ПЕКИНЕРА БАРАШИ

Укх шерара Китая арахьара политически гIулакхаш гучахьа «африкански» лостам болаш да. КНР-ера массе тайпара делегацеш ух Iаьржача континенте, Мао Цзе-дуна ше волча тIаийбу африкански пачхьалкхений лидераш. Из факт дуккха а дуккагIа белгалйоалаш я, нагахьа сакна «сийлахьвоккха кормчий» ший халкъа гуча ца воала хIанз массехк шу даьнна хилар теркалдича. Африкански континента мехкашцара гIулакхаш тоадарца селлара чIоагIа хьашт долаш Пекин хилар цхьа бахьан доацаш вIалла а дац. Из ший историй долаш а къьгга хьегуш политически лостам болаш а да.

КНР Пачхьалкхен совета хIанзара премьер Чжоу Эньлай итт шу хьалхагIа массехк африкански мехка ваха хилар (кхыча мехкашцарча гIулакхий министр волаш). Цо Iаьржача континенте дера «Iаьдал топо доакх», «ТIехдика революционни хьал эттад» Африке яхаш дола маоистски лозунгаш.

Африкански общественноста саьькхдахийтар Чжоу Эньлая визитои китайски дипломате кхыча гIулакхашеи. «Халкъа тIемах» йола Мао ультрареволюционни идеяш африкански мехкашка чаккхьяка мегаргйолга хьахьокха а гIерташ. Африкера эггара экстремистски элементаш кхетамца доацача хьисапагIа законни правительствашта духьал йовлара хьалхьейора Пекина эмиссараша. Цу тайпара событеш хилар, масала, Камерруне, Дагомее, Кене, ЦАР-е, Бурунде, Угандe, Руанданеи Бурунденеи юкъерча племенай довна юкъе а гIерта, маоисташа кхы тIа а кIоаргдаьд дукха нах боабаь дола дов. Къамий - кортамукъален боламаш бух а доахаш, пекински кулгалхоша шоай махулла хьаллаьцай къовсам лоаттабеча халкъий хьашташта хийра йола организацеш.

Цхьабахъда африкански халкъаша лоаттабеча къовсама практико харцъяьй маоистий теоретически концепцеш. Цар хьаяь е хьаллоацаш йолча «революционни организацеш» яхарех гуччахьа хьахулар — колонизатораштеи расисташтеи духьаларча мугIареча халкъа къовсамах дIахаьда группировкаш. Цу тайппара, маоисташа Африкански континента яь эггара хьалхара идеологически наступлени аьттув ца боалаш йисай. Африкера Китая авторитет дикка мельеннай. 1965 шерагара 1967 шерага кхаччалца йолча хана КНР-ецара шоай гIулакхаш соцадир Бурунде, Дагомея, ЦАР-а, Ганас, Тунисо.

ХIанз, шоай гIалаташи ца зувш дисараши теркал а деш, шоай политикана юкъе хувцамаш а деш, Африкана керда идеологически наступлени йолае гIерт Пекин. Цунах кхетаде дезаш да Китай «кхоалагIча дуненах» дIалаьрхIа йола пекински пропаганда «хьаеллар» харанйца китайски дипломати тахан селлара чIоагIа тохаенна хьувзар а.

Из идея эггара хьалха китайски викало хьакхайкайир ООН Генеральни Ассамблея XXVI сессе. Цу хана денз качъеххача хьисапе юкъеккхухь из официальни выступленешта а китайски лидераша «кхоалагIча дунен» мехкашка деча кхайкаралашта а. Масала, март бутт бовш кепатеха араьккхача, КНР-енеи Гвинея-Бисаунеи юкъе дипломатически отношенеш оттаяра хетаяьча «Жэньминь жибао» статья тIа белгалдоакх: «Китайи Гвинея-Бисауи кхоалагIча дунен мехкаш да. Империализманеи колониализманеи духьала цхьана лоаттабеча къовсаме цу шин мехка халкъаша шоайла даькъала а дергда, хьал а лоацаргда».

Африкански мехкашта дегIала а ухаш, уж Советски Союза духьалдаха гIерт пекински кулгалхой. Антисоветизмах хьаллийзза я африкански халкъий машараи кхерамзлениеи кхерам тIатувс яхаш маоисташа йоаржаеш йола «шин тIехдержава» хьакъехьара «теори». «Африка сийлахь-доккхача африкански халкъий я, империализма, неоколониализма е тIехдержавай а йоацаш», — йоахар «Жэньминь жибао». «Юкъара декхар латт КНР-енеи Замбенеи хьалхашка — тIехдержавай гегемонена духьала къовсам лоаттабе безаш», — газета тIеххьа лекхар китайски министра Го Лу. ше Лусаке къамаьл деш. «Советски Союз — Африка халкъий моастагIа», лерге а ваха йоахар Синьхуа агентства корреспондента Найроберча ший колдеташка.

Уж провокационни хабараш Африка дегIауха мехкаши къамий-кортамукъален боламаши социалистически мехкашта хийрадаха гIерташ дувцаш да. Цхьабакъда «чкъаьрий дувцаъ» гIертача Пекинерчар цхаралаш Африке даьсса дус.

Африкански общественноста протесташ хьсю континенте Китая лелаеча экономически политико а, белгала аьлча, ЮАР-ацарчеи Смита расистски режимацарчеи торговии гIулакхаша. Цхьабакъда реакционерашцареи расисташцареи Пекина доттагIал торговии бувзамех кхоачамбеш дац. Дунен халкъашта юкъерча гIулакхашка низ юкъе ца баккхарахи цIаккха а юкъедоаккхаргдоацаш ядерни герз декхарахя йолча резолюцена духьала голосовани йир китайски викало ООН-е. ООН Генеральни Ассамблея XXVIII сессе китайски викало голосовани йир Кхерамзлен Совета массазара членаш йолча пачхьалкхений тIема бюджеташ 10 процент кIезигьяра хьакъехьа а иштта кходаьча ахчах цхьа дакъа дегIаухача мехкашта новкъостал дарга дIадахийтара хьакъехьа а еннача. Африкана вахара лоархIам болаш йолча предложенена духьала. Цул кIезига хьалхагIа, ООН Генеральни Ассамблея XXVIII сессе, китайски делегаци футтаройна санна юхаьлар агресси соцаелгеи ше дIалийца лаьтташ Iарбашта юхалулгеи Израилагара дIадехаш йолча резолюцена голосовани еча хана.

Шоаш тIехьа да яхаш китайски лидераша дув буаш дола «африкански халкъий нийсхои къовсам хьаллацар» цар доккхача ловзара юкъера кагий ахча морг лоархI. Из кхы тIа а бакъду Диего-Гарсия яхача гIайренах Индийски океана тIара йоккха американски тIема база е Пентагон дага хилара гIулакха Пекин Iинад ца йоаккхаш Iеро а.

Цхьа бахьан доацаш дац, хIамах дикагIа кхеташ болча къонача африкански мехкий политикашеи лидерашеи шоаш Пекинацара шоай гIулакхаш вIаштIехьдоахача хана укх хаттара уйла еш хилар: «ХIаьта мадарра аьлча китайски лидерий «Iимерзалаи» хозача хабараштеи къайлагIа фу доалтеш?».

П. ПАНКОВ.
(АПН).

ТЕРРОРАЦА КЪОВСАМХОЙ КАГБУЛУРГБАЦ

«Грецера ухача хоамаша тешал ду, цун халкъа юха а бала тIабесса хилара. Кхы тайпа уйлаш йолаш барашта Iазап тIалоаттадара массаза а лелаю методаш хийла аьнна чIоагIъяьй репрессеш. Оппозиционни уйлаш йолаш бараш цхьатарра лувцаш чубохка болабаьб мехкирча йоккхийча городашка — Афине, Пирее, Солоникe. Полицейски къоргашка чукхайсаб дуккха профсоюзни активисташ, прогрессивни интеллигенце викалаш, студенташ. Царна етт, Iазап тIаувттаду». Гречески политически иммигрантий Комитета заявлене тIара хьайийца да уж саготон мугIараш.

БIаьш демократаш боахк Греце набахтенашкеи концлагерашкеи чубехка. Царна юкъе ба Греце Компарте ЦК Политбюро членаш А. Амбатьелоси Н. Калудиси санна бола паргIатоннеи демократенеи тIехьара цIи хеза къовсамхой, боккхий общественни деятелаш, аьрдехьарча буржуазни партей, студенчески организацей викалаш.

Дукха ха йоацаш хайра студенчески вожакех цхьанне Димитриос Гондикаса кхелах дола хIамаш. Кхо бутт дIабаьннаб Афинерча кхерамален низий штабе из чувоаллаву. «Гардиан» яхача английски газета корреспондента вIаштIехьдаьннад Гондикаса сесагаца къамаьл де. «Дуккхаза а хьатийннад сога цIий Iатташ тIайоахка цун барзкъаш. Эггара тIехьагIа кхозза со тIаяхача хана сай бIаргашта бIаргадайнад сона из мел унзареча хьал тIа вар. Шинна а кулга пIелгаш дийста дар, цхьадарий мIараш увзаеш хьаьхка яр. Настарех хIамаш йийтта дIалела ца могаш вар из».

Алхха из цхьа кхалсаг мара кхы саг вац, белгалдоаккх корреспондента, лийца боахкарий гаргача наха шийна бIаргадайнар дувцаш. Вожаш кхер лийца боаххача шоай гаргарча наха кхы а къизагIа Iазап тIаоттадар. Боабара кхерам тIа а тесса Греце дийхка да патриоташта тIалоаттадеча Iазапах дола цхьаккха бакъдар дувцилга.

Лийца боаххарашта эггара къизагIа дола Iазап тIалоаттаду столицера гаьна йоацаш ягIача Бояте тIема казармашка. Боятерча «специалистий» кулгашта юкъе гIолла чакхваьннача актера Д. Токаса, «Амнистия» яхача дунен халкъашта юкъерча юристий организаце деча тешалагIа, мотт сецаб, дIалела ца могаш анаша готваьв. ХIанз цига ба А. Амбатьелоси Н. Калудиси. Нагахьа, хIаьта а «бехк ца хиларах», мукъа хецаш болча охранко Iазапе лоаттабаьраша дуккха кIираш доах больницашка дарбаш дайташ.

Хадданза хьатIакхувлаш латт тутмакхаш. Алхха июнь бетта юххье решеткайл чухь чуккхессав 17 саг. Афинерча чрезвычайни трибунало «Iаьдала духьала тийша болх лелабаьб» аьнна бехке баьб уж. Ноябрьски тIема переворот хинначул тIехьагIа лаьца чувеллараш масса саг ва, хIанз укх сахьата ховш дац. Гучох, набахтенаш тоъаш яц. Цхьабакъда из миччa бесса дале а, концлагерь юха а хьайийллай Юра яхача гIайрен тIа. Лийца нах чубоахкабу из унзаре моттиг дунен общественносто ца а дуташ цхьан хана дIакъайлаяр афински Iаьдалаша. Юха хьайийллай Ярос яхача гIайрен тIара концлагерь а. Массехк шу хьалхагIа Дунен халкъашта юкъерча Шеча ЖIарго хьакхайкадаьд, нах чубоахкабе из мегаргйоацилга. Цхьабакъда хIаьта а цу чувоалл хIанз, масала, дийхкача «Врадини» яхача газета издатель, христиански социалист Николаос Пеарудакис.

«Крамола дIайоаккхаргья» аьнна къаманна дош деннадар президента инарала Гизикиса. Из дош денначул тIехьагIа кхы а чIоагIагIа тIатеIар Iаьдал демократически уйлаш йолаш болча грекашта. Цхьабакъда, Грецера ухача хоамаша деча тешалагIа, дIаяьха паргIатонаш юхаоттаяр духьа хоадамболлаш къовсам лоаттабе лаьрхIа ба демократаш.

Эскарахи полицехи ког гIортолга еш йола афински режим мельенна хилара мукIарал данза балац хIанз цун доттагIий а. «Греце доал деш йола тIема хунта тIера кхоссаргья... Хургдолчох сакхувш ишта дувц США пачхьалкхен департаментерча, Пентагонерча, ЦРУ-рча гречески гIулакхашта болча специалисташа, — гIайгIане дака хоам бу «Вашингтон пост» яхача американски газето. — ДуIан мух баьлар январе, конгресса делегаци Афинера юха а кхаьча, хIанзара правительство дукха лелалургьяц, аьнна цо хоам баьча хана».

Демократически низаша дIадех Грецерча политически партешка шоай гIулакхаш гуччахьа леладайтилга, граждански бокъонаш юхаоттаелга, бокъонца дола дерригача халкъа парламентски хоржамаш делга. Алхха цу тайпарча гIулакхаша мара новкъостал дергдац, оппозицена хетачох, массане а тешам беннеи экономически политически халонаша кIалбихьа мохк, хьалбаккха могаргдолаши йола правительственни кабинет хьаяра.

Гречески патриоташкахьа ба цIена дог-уйла долаш болча миллионаш наьха безам. Гречески демократашцарча солидарноста Советски комитето хьакхайкадаьд, политически гIулакхашта дувц аьнна мел лийцараш сов чехка мукъабовлийтара хьакъехьа, ерригa концлагераш сов чехка дIакъовлара хьакъехьа гречески прогрессивни общественносто дIадехар ше чIоагIагIа хьаллоацаш хилар.

Л. МИЛОВАНОВ.
(АПН).

ЛОРАДЕ ІАЛАМ—САГА РУЗКЪА

ГОНАХЬАРА СРЕДА БАХЬАН

Цхьа шу хьалха ООН решенеех эггара хьалха «Биосфера лораяра Ди» белгалделга оттадаьд. Цунца селла лоархІаш йолча дунен халкъий организаце дунен ерригa общественность тІахьийхар адама гонахьара Іалама среда лораяра дукхагІа теркам тІаберзабе: хийн фон цІена лоаттадара, растительности хьайбаши, сага беркат хьалу лаьтта лорадара. ПаІчахьалкхений чура гІулакх хинна да Іеш дерригача дуненга кхаьчад уж дешаш. Лаьттан, дунен океана Іалама рузкъах пайда эцара боарам хоадамбеш, космосах рационально пайда эцарах дунен халкъий дукха соглашенеш я.

Іалам, сага гонахьара среда лораелга керттера проблема хинна дІаэттад. ХІанз боккха теркам тІабахийтаб цу гІулакха. ХІана аьлча хІанз наха кхетадаьд биосфера рузкъа — хий, биологическии минеральнии рузкъа кхоачалург ца хиларах дийцар фаьлг хиннилга. Лаьттан моллагІча участка тІа, хий долча «сага лераш» гургья. Іалама среда телхае йолаяларах «саги биосферен» яхача проблемана дукхагІа уйла е баьннаб. ЧІоагІа дегІаенача индустре дукха бедал чакхйоаккхаш тІехь - тІехьагІа дукхагІа бІехъю планета. Адамлена холу цо деш дола доккха зе. Цхьан хана Іалама лоархІаме хилара боагІа мах ца баь дуккха тайпа организмаш яйна дІаяьннай. Хий дола моттигаш бІехъю, из бахьан долаш иштта а вай лаьтта кІезига дола тазача хин запасаш лаьгІлу.

Денгара-денга вай вахаре кхачанца дукхагІа хула химически веществаш адамий псисхикаи могашалан чІоагІа Іаткъ. Іалам лорадара проблема геттара чІоагІа эттай 20 бІаьшере юкъе кхаьчача хана.

Техника, промышленность, юрта боахами саго къахьега кхыйола оагІонаши чІоагІа дегІаахаро уйла яйт Іалама из дерригa Іоткъаме хургдоацаш де дезарий. Цхьабакъда, Іалама рузкъах цхьан боарамагІа пайда эцара, Іалама среда цІенъяра Іилма ларда оттгаьь мераш кхоачамболаш яц хІанза. Цу даькъе Іилма тІехьадус чхаш К. Маркса аьнчар дагалохийт цу гІулакхо: «Іалама сийлахь» — доккха законаш ца лоархІача адамий проекташа аьхха хатар мара дахьац».

Саг космосе кхаьчав, Бетта тІа ваьннав. Саг Іаламах «кхетаувлара» уйлае езаш да.

Сага гонахьара среда бІехъяларца дувзаденна «дуне доханаргда» яхача фаьлга тара йоала кхерам тувса прогнозаш араювл буржуазни печата тІа.

Кхетадеш да американцаша дувцар. Аьлча кхоачам ба 1968 шера США промышленносто лаьтта, хьайбаштеи баьцовгІаштеи новкъа йола 214 миллион тонн зене вещеставаш аратайсалга. ХІаьта ерригa феца дІахийца веществаш 4 миллиард тонн яр. Іалаьмате дукха нувхаш Іайнай США.

ТІом хинначул тІехьагІарча 25 шера США хІара сага сих фо бІехдар 78-зза дукхагІа да. Гонахьара среда цІаьхха дукхагІа бІехъяла яьннай сов дукха детергенех, химически веществаех пайда ийбе балара. Промышленни предприятешка овттаьяц очистительни сооруженеш. Дерригача лаьтта бахарех 6 процент США бах, хІаьта дунен тІа бІехъю гонахьара среда цигача 40 процент я. Фо бІехдарах шера 10—15 миллиард, хий — 12 миллиард сом дов США. Изза чІоагІа среда бІехъярах 1971 шера общественносто оарц даьккхача, гонахьара среда цІенъяра США бюджетера дІадахар космически программага додачул кхоза, тІема низашка додачул 66-зза кІезигагІа дар.

Вайна гонахьара среда бІехъяр сага могашала Іоткъаш да. Аьлча кхоачам ба, цхьан шера хьахулача берех 4 процент тІехьенгара тІехьенга доалаш хромосомни нарушенеши лазараши долаш хулилга. Цу гІулакха исторически бехктокхаме я тІемаш хьеду, планови боацаш боахам лелабеш боккхача пайдана тІакхуваш йола империализм. Іалама рузкъа кхоачадалар хиланза даргдоаца хІама да яхаш нах тешабе тІадерзадаь да капиталистически мехкашкара Іаламаи обществанеи юкъерча бувзамий дукха «Іилма» теореш.

«Іалами — саги» яхача проблеме доагІа а доагІаш йолаш йолча экологически холонаша геттара ирбу социалистически буржуазнии идеологешта юкъера идеологически къовсам.

Капиталистически обществерча социальни айпашца къовсам лоаттабара тІехьа йола къахьегамхой уйла тІаерзаяра каст-каста пайда эц капиталистически дунено экологически проблематиках. Цар йоах, гонахьара среда бІехъе тарлу моллагІа социальни структура яле а. Цхьабакъда, Іилман ларда тІа нийса йоаца тезис Америка нийса уйла йолча буржуазни Іилмахоща. «Замыкающий круг» яхача шийн книжка тІа биолога Коммонера йсах: «гонахьарча среда кризисах доалалургдац адам капиталистически мехкашка хІанз йолаш йола экономически социальнии системаш дарда тІара ца хувце. Цо бакъду, Іалама средацара гІулакх СССР дикагІа леладелга.

Вай мехка хьалаша хьахьокх Іалам лорадара, гонахьара среда лораяра дешашта социалистически пачхаьалкхен хьалашка дизза рациональнон хоадамбе низ кхоачилга, из гІулакх планови леладеш хилча хІаьта а.

Советски Іаьдал этта, мехка деррига рузкъа наьха доалахьа дийрзача хана вай пачхаьалкхен баьчча В. И. Ленина белгалдаьхад дика доал деш цох пайда эца безилга, Из пачхаьалкхен эггара йоккхагІа йола йоакхо я. Цу гІулакха В. И. Ленина дІадоладаьр кхоачашду вай.

СССР-е Іилама среда лораелга пачхаьалкхен ларда тІа оттадаьд. ТІайнцад «Іалам лорадара» закон. Цу гІулакха боккха теркам тІабахийтар КПСС XXIV съездо, 1972 шера сентябре цу гІулакха лаьрхІа хиннача СССР Лакхехьарча Совета сессе.

Цо дерригане хьахьокх мел чІоагІа йоакхо ю парте а правительства а вай мехка биосфера лораяра.

Вай мехка берригача граждаший декхар да Вай Даьхен Іалама рузкъа лора а деш дебаде.

Н. РАШКЕВИЧ,
ЧИГУ зоологе кафедра доцент.

ДАЬЙ-МЕХКА МОТТИГАШ

Вай Даьй-мехка Іалам бе-бе да. Цхьаккха хІаманца тарде йиш йоацаш Іалаьмате дукха хозне я цунца. Баьццара мел долча хІаман кхерам тувсача гІомарий аренашкара, вІалла ца дашаш лоан шан уллача гаьнна лоаман бовхьашка кхоачаш ядача субальпийски, альпийски даьгІенашцен цонашцен кховчалу из вай республике.

Ах гІомарий ара малхбоалеигахьа Каргалинскаяи Старогладковскаяи яхача станицашкарча, город Кизляра юхе уллача Дубовская яхача станицерча колхозаша массайтта бІаь эзар грозненски мериносови фух биткъа хьоаса бола тха доаккха жа леладу.

Цу шаьрача аренашка акха сайгакий Іулаш лел. Цу гІомарий аренашка гІолла чакхдоал Тийрк. 1954 шера укхаза духхьашха йолайир маьхера бекх бола ондатра. Укхаза бертий, декъий дуарrаш, корсакаш нийслу. Тийрка юхе хьуна циск хул. Эпаш, цхьогалаш дах цига.

Лоаца когилгаш доахаш никъ хоадабу зІийво. Тийрка йистошка акха боабашкаш, фазанаш бІаргаго йиш я.

Долча вай гІомарий аренех меца аре ала йиш яц. Цхьабакъда ахархо лоархІавап укхаза лаьттан тІоа баккха, хІана аьлча цу сахьате деррига а гІомарца дІаэдергда михо. Из во гІулакх ду укхаза малхбоалехьара хьекхача михо.

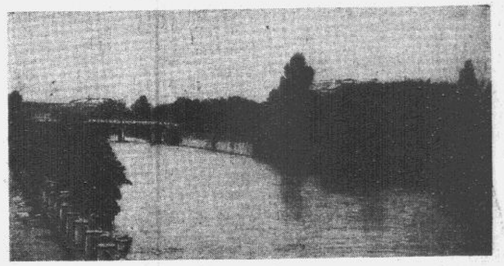
ГІомарий аренца доазув долаш даьгІенаш яда.

Уж лаьтташ дукха баьцовгІаш, акха хьайбаш долаш дІаьхий да. Укхаза нийслу сьврч, лийгаш, бертий, цхьогалаш, хьуна цискаш, борцакхаш, тайп-тайпара оалхазараш.

Иштта дІаьхий да Іалам лоамашта юхе а лоамашка а яьдача республика районашка а.

Из деррига а — вай вахар хоздеш йола хьунаш, наха а боахамашта а зене доацаш вай республика лаьтта лела акха хьайбаш, оалхазараш вай доалахье йолга а ховш лораде декхарийла ва хІаравар.

Х. МАХИТАРОВ.

СУНЖА ЦІЕНА ХИЛИЙТА ДЕЗА

Къилбасела Кавказе доккхагІдолча хих да 220 километр дІоахал дола Сунжа. Мела хий ийдеш хиларцен промысле маьхерча чкъаьраша Іов дІатоссаш хиларцен халкъа боахаме чІоагІа лоархІаме да из.

Терско-Каспийски бассейна чурча чкъаьрашта чІоагІа эшаш да Сунжа.

Дукккача шерашка промышленни предприятеша, бахача наха бІеха хиш чуухийташ бІехдаьд из. Из бахьан долаш кхачан база йоацаш дисар чкъаьрий.

1972—73 шерашка даьча тохкамаша хьахьокх хий бІехдаьча моттигашка чкъаьрашта зуламе дола нІаний хьахулалга. Петропавловке хьатІакхаччалца дукха йийбай хий чІоагІа бІехдеш йола олигохеташ.

Хий кІезигагІа бІехдаьча Сунжа чу вьюн, усач, линь, карась, пескарь яха чкъаьрий хул.

Тийрках дІакхетача моттиге Сунжа чу боккхача маьхера чкъаьрий хул: осетр, севрюга, усач. Царна юкъе 75 процент севрюга яха чкъаьра бң.

1972 шера хиначул дукха кІезигагІа хилар 1973 шера Сунжа чу доагІа чкъаьрий. Тийрка чу цукхагІа хиларга хьежжа хул Сунжа чу чкъаьрий.

Хий цІена ца хуле Сунжа чу чкъаьрий хургдац, хІаьта иштта кхоачамболлаш царна кхача а хургбац.

Вай Сунжа чу чкъаьрий дебар вайна лойя сихха хьалдаь даха деза хьалде доладаь хий цІенду а лораду а гІирсаш.

Г. ПОЗНЫШЕВ,
чкъаьрий лорадара Грозненски инспекце участкови инспектор.

СУРТА ТІА: Сунжа Грозне.
Т. АРЧАКОВА сурт.

КИРГИЗЕ КЪАЬНАРА ХЬУНАШ

Со латт «400» аьнна белгало яьча. Гоннахь лоамаш да. БІаь километр гаьна латта кІай бовхьаш дола лоамаш бІаргагуш цІена къаьга денад маьлха ди.

Лохе гуш я бІарий хьу. Цкъаза аьлешка лохлуш, тІаккха лакха хьекха латтача лоамаш тІа йоллаш малхбузенгахьа дІайода хьун баьццара талгІи гаьнна сийнача дехка юкъе къайлайоал.

Юкъерча Азен Іалама рузкъах эггара маьхера я уж хьунаш. Цхьан дикаца, тамашийна юхе йисача Киргизен къулбехьарча дийнача Іалама моттиго шийн хозаленах цецвоаккх. Укхаза массехк гІа боаккхаше а фаьлгаш тІа дувцача тамашийнача дунен тІа кхаьчача санна хет сага. Цу моттигашка йІайха а е шийла а хилац. Центральни Тянь-Шанера е шийла мух а Кызылкумера бІайха мух а хьатІакхачац укхаза: лакхача лоамаша чакх ца боалийташ оазисах гІолбаьле дІабода мух.

БІарий кІотаргаш укхаза третични периоде а хиннилга лерхІ Іилмахоша. Укхаза хиннача Тетис яхача океана хиш дІа а даьнна хьаэттача лоамашка боча бІар хиллал дика хьалаш хьахиннад. ДукхагІдолча даькъе акха хьахинна уж кІотаргаш форда тІехьен тІара 1400—2400 метр лакха я.

— Вай мехка вІалла йоаца тайпа я уж хьунаш, — йоах Іилмахочо-биолога, киргизски ССР Іилмай Академе член-корреспондента, профессора Гареев Энвера, — хІаьта царех дикагІъяраш Арсанбоб яхача хин йисте я.

Говраьца мара лелалац укхаза. Машина тІара Іо а весса говра тІа ха вийзар са а Арсланбоба йистошка рейд еш. Лоаман хьунашка йІайха яцар. ХІара гІа мел баьккхача хьадеттача шовдай цІенача хи тІара шийло фо хьекхар, хІаьта субальпийски цонашка вІалла дагадоаца тайп-тайпара зизаш дар.

Боча бІара гаьнашца увш Іажий, кхорий, хьачий гаьнаш я. Цу хьунашка чарч, барсаш, бертий, акха хьаккарч, масса саьрч лел.

— Йолаш йолча даннеех, саг бІарий хьунагІа кхаьчав палеолит йолча хана, — йоах 40 шу совгІа третични хьунаш тохкаш болх баьча Іилмахочо биолога Прутенский Дмитре.— БІаьшеренашка сага дулх, йІовхал, сом луш лаьттай уж хьунаш.

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци хинначул тІехьагІа тохкаш болча Іилмахошта воча хьала тІа йолаш бІаргаяйра уж хьунаш. Оахам де лаьтта мукъадоаккхаш, дахчана тедаш чІоагІа йохаяьяр уж хьунаш.

БІарий-сомий хьу пачхаьалкхено лораю. Шийн тайпара режим йолаш Сары-Челекски заповедник яьй, хІаьта 7000 квадратни метр йола зона заказник я аьнна хьакхайкадаьд.

Тахан боча бІарий хьунаш юхаметтаоттаяьй. Цхьабакъда, цига къона гаьнаш дІайогІара проблема хІанз а кхоачашъе езаш я. Цу хьунаша миллионаш нах бахача, вай мехка боаккхача боамбех дукхагІа дола дакъа кхедеча Ферганcки долинана хиш лорадара боккхача лоархІаме я уж хьунаш. Из кхетаде атта да: хьунашка а боамби санна кІаьдача лаьтто сигалара Іоелха дукха тІоадал чулоац. ТІаккха Тянь-Шанерен Памиро-Алаерен лайш дашале бІаьстан юхьен ахкан хьалхарча юхьигаи боамби кхебеча кхашка ухача хи тоатолгаша хаддаза хий лоаттаду.

Аьхки Къулбехьарча Киргизе дукха пионерски лагераш хьаелл. Лоаман наькъашка гІолла туристаш лел. Укхазара, Арсланбоберча бІарий хьунашкара дІайолалу центральни Тянь-Шане гІолла чакхйоала сакъердаме маршрут. Цу маршрутах киргизски акынаша хестаьча Сусамыр яхача субальпийски долине, тІаккха морхашта юкъе уллача Сон-Куль яхача Іама тІа, дІахо Иссык-Куле кхоач.

— Къаьнача хана тхо долча зерате ухар, хІанз вай мехка масс а мийнигашкара туристаш ух, — йоах Арсланбоб лораяьрех эггара къаьнагІа волча, 92 шу даьннача Гайбуллаев Джураатас.

Санатореш, салоІа цІенош, пионерски лагераш, туристий базаш — из деррига а бІаьш эзараш болча наха гІулакх ду службаш, цул совгІа дукха машинаш я. Цу дерригне хьунашта зе дергдий-хьогІ. заповедника статус толхаергйийхьогІ? ХІама дергдац, йоах Іилмахоша. СалаІа дІакъоастаяь зона ерригача хьунех цхьа процент мара хургьяц.

Баубаш-Ата тІара Іовоалаш бІарча ди доаде деза. Чубузача маьлха зІанараш лова бІарий гаьний бовхьашка. Листача хьуна юкъера дараш фу кІай кІаьдарч да? Комсий гедолгаш санна михо теркадеш Іоухк тамашийна кІай зизаш. Из экзахорда я. Дуккха бІаьшеренаш хьалха хиннача баьцовгІайх наггахь мара ца нийслу зизаш да уж.

Азат УСМАНОВ,
АПН корреспондент.
г. Фрунзе.

«УРЫВАЕВ ВАЛЕРИАН»— ХАОТТАМА СЛУЖБА КЕМА

ГІорваьннача советски гидролога профессора «Урываев Валериана» цІи тиллай хабаровски кемаш дераша хьадаьча Сахалина хаоттамга хьожача кемай флотиле кердача флагманах.

Хаоттама кема тІа я океан мел бІехлу хьожаш болча специалистий, гидрологий, гидрохимиктий, синоптикий, метеорологий, аэрологий лабораторещ. Гаьнна форда наькъагІа ухача кема капитэна Устинов Николая кулгалдеча «Урываев Валериана» экипажаца 25 моряк ва. ЗІамигача «форда тІа лелача института» лабораторешка 14 Іилма болхло ва. Зем боаккхаш деррига балхаш дара мел эша оборудовани я царга. Гаргарча хана кема тІа оттаергья хьайоагІаш йола информацеш дукхьал кема тІа йоашхаргйола сиха болх бу электронно-вычислительни машина. ХІанз компьютер кийчъеш я.

«Урываев Валериана» эггара хьалхара никъ Японскии Охотскии фордашка гІолла бергба. 1975 шера флотилех дІакхетаргда цхьаькха кема. Цо дукхагІдолча даькъе Сахалина тІарчеи Курильски гІайренаш тІарчеи гаьнарча метеорологически станцешка дІакхухьаргья оборудованеш, кхачеи снаряженеши.

Карл РЕНДЕЛЬ,
АПН корреспондент.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

БЕРЗО БОРЗ КІАЛХАРЪЯЬККХАР

Хоза айтта бІаьстан денош латтар. Балха тІа дика каяьна дог айденна волаш цІавера Владимир Моисеевич Красновский.

— Жи варий, сесаг, хьабал пигара аз аькхе кхухьа тІормиг, — аьлар Красновске, — ше топ кийчъеш воаллаш.

— Ай хьа ма яхайий вайна, хІанзчул тІехьагІа маца дІакхоачаргва хьо?

— ХІама а дац, дукха гаьна водац со-м. Жеррахье а дІакхоачаргва, — яхаш тІорме чу шийна чарахье эшаш мел дар Іалашдеш воаллар из.

Ше чарахьал де белгалъяьча моттиге жеррахье а дІакхаьчар Владимир Моисеевич. Массаза санна ше хоалургвоаца моттиг а харжа, кІотаргаш дІаьхача хьулавенна ший шолгоара топ хьаллаьца вагІар чарахь.

Сунженски района лоамашкахьа ядача хьунашка дукха оакхарий да. ЧІоагІа зе ду цар халкъа боахама.

БІаьстан юхье дар Владимир Моисеевич Арштена гаьна йоацачa метте цу сарахьа берташта кІийле лаьца вагІаш. Ах бийса яьнна са мел доаллар дижа, хьунашка саькха сатем эттача хана гаьнара тата дика хоза лоамашка.

ЦІаьхха гаьнара таташ хезар Владимир Моисеевича. Таташ долча оагІорахьара бІарг тІера ца боаккхаш фе вагІар чарахь. Таташ гарга гІертар. ТІаккха гучадаьлар бертий Іул. Унзара ца йоахаш бертий хьагарга яхкийта хьалха йоагІа кхал борз гувна тІехьашкара хьагуча йоаллаше шолгоарачун лак эзар Владимир Моисеевича. ЦІе цІогІа а ухаш ше латтача готувсар чов хиннача берзо. Бертий цкъарчоа чов хиннача тІа а хьийдла яйда дІаяхар.

Цу хана тІехьашкара ший баламах хІама хьокхаделча санна хийтар чарахьа. ЦІаьхха юхавийрзар из. Тамашийна хІама дар цунна бІаргадайлар. ТІехьашкарча шич кога тІа а хайна балама тІара цун кетар лаьца ягІар борз. Воха ца вохаш вІалла дагадоацача тайпара топаца борз юха а кхесса ІотІахьожжаяь меттахь топ техар чарахьа.

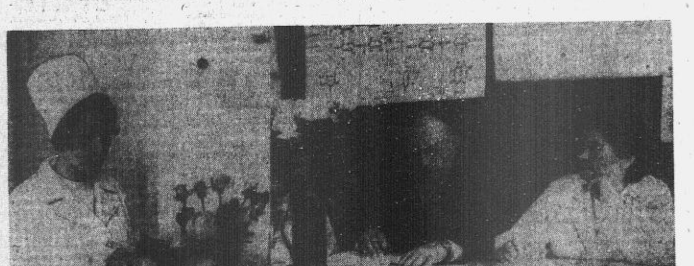
Къаьнен йоккхен борз хиннаяр из. Владимир Моисеевича топ йожийтачул тІехьагІа кхал борз ІувгІа яьлча пунга даккха чарахьа тІахьийдда хиннай из. Чарахь цунца хьувзашше а кхал борз кІалхаръяьнна дІаяхай.

Кетар эттІаяр мара кхы зе ца деш кІалхарвальнав чарахь.

Из тамашийна хІама ла, хІана аьлча саг бІаргавайча, топ кхессача хІаьта а дІакъехкаш йола борз чарахьа хьатІаенай.

М. СЯТКОВСКИЙ,
чарахьийи чкъаьрий лувцарийи республикански общества охотовод.

ЭКЗАМЕН ДІАЛУШ БА

Нохч - ГІалгІайчен ерригача дешара заведенешка а санна экзаменаш дІалу бехктохкаме ха хьаккхаьчай медицински училище а. Укх шера арахеца 196 саг ва пачхаьалкхен квалификационни комиссена жоп луш.

Хургболча медицински сестрашен фармацевташен хІанззехьа дІаеннай хирурге, терапе, фармацевтически химе экзаменаш. ДукхагІболча дешархоша гойт медицински гІулакх шоаш дика карадерзадаьлга. ТІехдика экзаменаш дІаеннараштa юкъе ба Т. Бочкарева, З. Хаджиева, К. Акаева, Н. Карелова, кхыбараш.

Кастта республика дарбан болхлой отряда юкъебоагІаргба къона специалисташ.

В. ЕЛФИМОВ.

СУРТА ТІА: фармацевтически химе экзамен дІалуш я Ленински стипендиат Т. Бочкарева. Экзамен дІаэп пачхаьалкхен квалификационни комиссе председатела, № 9 йолча горбольница керттерча лора З. Е. Багдасарянеи медучилища директора З. А. Исаеваси.
Автора сурт.

ДИКА ЧАКХДАЬККХАД

ДаьттагІарча юххьанцарча школе 30 мае ер дешара шу чакхдалара гургал техар. ТІеххьара кхо шу цхьаккха бер шоллагІча шера чу ца дусаш чакхдаьккхад оаха. Хьехархоша дуккха къахьегарца вІаштІехьдаьннад из. Урокаш чакхъяьннaчул тІехьагІа дукха болх бу тха хьехархоша берашца.

Сунженски районе эггара гаьнагІа а халагІа а лоархІаш я тха юххьанцара школа. Эггара дукхагІа къахьег хьехархоша берашта эрсий мотт Іомабеш. Из декхар кхоачашде цар вІаштІехьа а доал.

Советий Іаьдало дерригача бераша юкъера дешар дешара мел эшар вІаштІехьдаьккхад. ДаьттагІара юхьанцара школа чакхъяьккхача бераш дІахо деша Галашкарча юкъерча школе долх. Цига царна мах бала ца безаш даа хІама да, чуІе моттигаш я. Кхычарчул вогІа ца дешаш дика деш Галашкарча интернате тха школа чакхъяьккхараша.

Галашкара юкъера школа чакхъяьккхачул тІехьагІа цхьабараш берашта хьеха ДаьттагІа юхабоагІа. Царех я Арчхоева Султана ПаьтІамат. КхоалагІа шу да цо укхаза болх бу. ХІанз Грознерча университетe деша оттащ я из.

Йоккха терко еш лелабу оаха берашта коммунистически кхетам балара болх. Цхьаккха бер дитац оаха цу хьакъехьа юстара. Цу балха оаха пайда эц исторически моттигех. Царех цаІ я граждански тІема шерашка гІалгІаша кІайбарех Серго Орджоникидзе хьулаваь моттиг. Каст-каста дешархой нийсе цига дахе Серго а из лелаваьраш а дагалоацаш хул тхо. Цига хьехархоша довзийт берашта вай мехка Советски Іаьдал, керда социалистически вахар котдалара истори.

ХІанз кердача дешара шера кийчо еш да тхо. ХІанззехьа а берригача дешархошта эша книжкаш Іалашдаьд оаха. Дуккха бераш лагерашка дахийта лаьрхІад оаха. Цига цар дикагІа Іомабу эрсий мотт. ХІаьта из школе бераша дика дешара боккхача лоархІаме а да.

ХІанз сихонца школа чуйола цІенош тоадеш, кхы эшар вІаштІехьдоаккхаш да тхо. Берригa а кийчон болх хІанз чакхбоалаш латт. ХІаьта хьехархошта а школана а эша дахча Іалашделга цхьоалагІча августе йистедаккха лаьрхІад оаха.

А. БИСАЕВ,
Сунженски районерча ДаьттагІарча юххьанцарча школа заведуюши.

ТЕЛЕВИДЕНИ

20 июнь
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени ІуйрИйнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Дешархой дехарех йола передача. 10.15— Босбола телевидени. Пушкин. «Анджела» яха телевизионни спектакль. 11.05 — «Юрта вІашагІкхетар». 15.30 — Передачай программа. 15.35 —Босбола телевидени. «Вай Васильевиа» яха телевизионни очерк. 16.05 — Шахматни школа. Разряднякий класс. 16.35 — «Дош лу Іилманхочоа». ВАСХНИЛа Сибирски отделене председатела Сенягина выступлени. 16.45 — Босбола телевидени. «Сумчанка» яхача вокальни ансамбла концерт. 17.00 — «Москва а москвичаш а». 17.30 — Берашта дола фильм. «Кнопка» яхача телевизионно - художественни фильма премьера. 18.00 — Киножурнал. 18.10 — «02 ладугІаш я». 18.30 — «Китая къаьстта район». Хьалхара передача. 19.00 — ДІаяхача замах юхедисача воча гІулакхашца къовсам лоаттабе. «Зераташ а царех доала зулам а» (гІалгІай меттала). 19.15 — Нохч-ГІалгІайчу гІолла. Информационни программа (эрсий, гІалгІай меттала). 19.30 — Боксах йола дунен халкъашта юкъера яхь. Ленинградера передача. 19.50 — «Ираз долаш хилара духьа» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 21.00— «Хь». Информационни программа. 21.30 — Халкъа артист Москвин. Москвин вьь 100 шу дизарга. 22.45— Босбола телевидени. «Спортлото» тираж. 22.55 — Боксах йола дунен халкъашта юкъера яхь. Ленинградера передача. 23.10 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Берашта. «Гургал» яха театр. 18.30—Фильм. 18.40 — Кооператораш яхья хьалха латтараш ба. 18.50 — Киножурнал. 19.00 — Босбола телевидени. «Илли-74». 19.30 — Документальни фильм. 19.40 — «Цхьан дезала юкъе». Химически реагентий Карабулакски завод (гІалгІай меттала).

21 июнь
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. ІуйрИйнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Дешархошта. «Пушкина произведенеш ешача дешархой конкурсе котало яьккхараш». 10.15 — «Советски характер» яха телевизионни очерк. 10.45 — Концерт. 15.25 — Передачай программа. 15.30 — Босбола телевидени. «Іалами саги». 16.00 — «Кхаьннахьара вІашагІкхетар» яха концерт-очерк. 15.45 — «Полка воІ» яха берашта дола художественни фильм. 18.00 — «Коммунисташ хьалхалатта». Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоз (нохчий меттала). 18.10 — Нохч-ГІалгІайчу гІолла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.30 — «Китая къаьстта район». 2-гІа передача. 19.00 — Республика кхишка. «40 лет Октября» яха совхоз (гІалгІай меттала). 19.10 — Фильм. 19.15 — «Социалистически доладахье лечкъаераштa духьала къовсам лоаттабар». Нохч-ГІалгІай АССР-в. Лакхехьарча суда председатела заместитела Газдиева выступлени (гІалгІай меттала). 19.30 — Футболах йола СССР кубок. 21.15— «Хь». Информационни программа. 21.45 — Босбола телевидени. Концертни студе Останкине тІахьех. «Иллей сайре». 23.25—Кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Берашта. «ХІара сурта тІа малх ба». 18.30 — Хоамаш, реклама. 18.35 — Документальни фильм. 18.45 — Дынах тешараштеи ца тешараштеи. 19.00 — Телевидене Волгоградски студе передача. 19.30 — Киножурнал. 19.40 — Іалама лоттагІий телевизионни клуб. 20.10 — «Массанена вовзаш вола вовзаш воацар» яха телевизионни художественни фильм. Хьалхара сери.

РАДИО

20 июнь

6.30 — «Юртара вахар» (гІалгІай меттала). 6.45 — Хоамаши хаоттами. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Кавказа халкъий иллеши ашараши (гІалгІай меттала). 8.50 — «Іилма , технически информацеш-74» (эрсий меттала). 16.00— Пионераштеи дешархоштеи йола «Къона тІехье» яха передача (нохчий меттала). 16.15 — «Доакъараш кийчдеча—коммунисташ» яха корреспонденци (гІалгІай меттала). 16.30 — «Лаккале» яха радиовыпуск (нохчий меттала). 16.45 — «Хьона дагадоагІий новкъост...». «Вахара симфони» яха Игнатова очерк (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала). 18.40 — Интернациональни доттагІлен радиоклуб (гІалгІай меттала). 20.35 — Дунен халкъашта юкъарча футбольни матчах йола репортаж. Орджоникидзе цІерагІча стадионера трансляци.

21 июнь

6.30 — «Юртара Іуйре» (эрсий меттала). 6.50 — Хоамаши хаоттами. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Халкъа турпалий хьакъехьа долча иллей концерт (нохчий меттала). 8.40 — «Лоаман Іуйре» яхача альманахах йола обзор (гІалгІай меттала). 16.00 — «Варшавски договор машарен социализмаи чІоагІо я» яха бесела (нохчий меттала). 16.15 — «Даьхе бахьан даьча тІемашка нохч-гІалгІай къонгаш» (эрсий меттала). 16.30 — Нохч - гІалгІай ашарий концерт (гІалгІай меттала). 18.00— Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, малхбоалехьара мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гІолла 26—30, Грозне 27—29 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу. Кхоанеи ломмеи хувцалуш морхаш а йолаш, ІІ-ча ах юкъагІа цхьаццайолча моттигашка наг-нагахьа догІа а делхаш, ди а къувкъаш, бе-беча оагІорахьара мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсашка 13—18, деношка 25—30 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

Заказ № 5891.